ГОЛОС УКРАЇНИ

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 100 ◆ Субота, 25 травня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

ДЗВОНИ Й НЕ ДУМАЙ ПРО ШТАНИ!

Чи замислювався ти, читачу, що хороші штани й хороший папір робляться з однієї сировини? З того самого — і джинси, і долари, і навіть оця (а чому б і ні?) газета. В усякому разі, саме оцей номер «Голосу України» заслуговує бути зробленим не з дерева, а з доброго льону чи бавовни, бо він, цей номер — СОТИЙ, що у часи тотального дефіциту штанів і паперу є справжнім чудом. Де ти, читачу (якщо — не передплатник), придбав цю газету? У кіоску? Вважай, що тобі дуже пощастило.

Отже — сотий номер. З такої нагоди дозвольте нам порівняти себе з оцим малим дзвонарем, котрий робить свою скромну справу, не дуже дбаючи про концертний костюм. Давай, малий, дзвони! Дзвони — бо завтра таки справжнє свято — Зелена неділя, день нашої духовної єдності зі світом. Дзвони — і не дай нам, утомленим біганиною за матеріальними дефіцитами, проспати ту Неділю.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

ПЕРШИЙ заступник Голови Верховної Ради УРСР І. Плющ прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Бельгії в СРСР Т. де Грюбена на його прохання. Відбулася розмова, в ході якої гість був проінформований про останні події в соціально-політичному житті республіки, підготовку нової Конституції України, про ставлення до Союзного договору і союзної програми виходу з кризи.

Посол повідомив, що в ці дні на Україні перебуває група бельгійських бізнесменів, які прибули з метою налагодження ділових контактів з українськими партнерами.

І. Плющ запевнив гостя, що з боку керівництва республіки буде виявлено максимальне сприяння в цьому процесі.

УЧОРА в Смоленську розпочалися традиційні Дні слов'янської писемності та слов'янських культур. Місце проведення свята вибране не випадково: ще в сивій глибині віків тут існували берестяні грамоти. І саме місто часто згадувалося в літописах.

Варто зауважити, що вперше подібні свята були проведені ще в 1885 році за ініціативою Санкт - Петербурзького Слов'янського благодійного товариства, підтриманою урядом і Синодом. Саме тоді минуло 1000 років від дня смерті одного з прародителів слов'янської писемності — Мефодія. Після довгих років «забуття» цієї дати, а саме у 1986 році, свято знову набрало широкого розголосу в світі.

У програмі днів — цікаві зустрічі, наукові конференції, в яких візьмуть участь науковці Союзу та іноземних країн.

ЛІТУРГІЄЮ в кафедральному соборі відкрився 24 травня в Івано-Франківську перший Європейський конгрес українських лікарських товариств (ЄКУЛТ). У ньому беруть участь також представники Австралії, США, інших країн.

На конгресі, який триватиме до 28 травня, будуть обговорені питання історії української медицини, морально-етичні проблеми лікаря, медико-біологічні аспекти екології карпатського краю.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада Української РСР

◆

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

УРСР, 252047
Київ, вул. Нестерова, 4

◆

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий корсіткою — 446-60-22

ВІДДІЛИ:
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-82-05, 441-29-61,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-69,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія — 441-84-00.

◆

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

◆

Індекс 60955

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

◆

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу на 16 сторінках.

Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки

ПРО ПЕРЕЛІК МІНІСТЕРСТВ ТА ІНШІ ЦЕНТРАЛЬНІ ОРГАНИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

Стаття 1. Міністерствами Української РСР є:
Міністерство вищої освіти,
Міністерство внутрішніх справ,
Міністерство економіки,
Міністерство енергетики і електрифікації,
Міністерство закордонних справ,
Міністерство у справах захисту населення від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС,
Міністерство зовнішньоекономічних зв'язків,
Міністерство культури,
Міністерство лісового господарства,
Міністерство народної освіти,
Міністерство у справах молоді і спорту,
Міністерство охорони здоров'я,
Міністерство охорони навколишнього природного середовища,
Міністерство праці,
Міністерство у справах роздержавлення власності і демонополізації виробництва,
Міністерство сільського господарства,
Міністерство соціального забезпечення,
Міністерство статистики,
Міністерство торгівлі,
Міністерство транспорту,
Міністерство фінансів,
Міністерство юстиції.

Стаття 2. Установити, що державні комітети Української РСР, за винятком Комітету державної безпеки Української РСР, створюються, реорганізуються і ліквідуються Кабінетом Міністрів Української РСР.

Голова Верховної Ради Української РСР Л. КРАВЧУК.

м. Київ,
13 травня 1991 року.

Постанова Верховної Ради Української РСР

ПРО ПОРЯДОК ВВЕДЕННЯ В ДІЮ ЗАКОНУ УКРАЇНСЬКОЇ РСР «ПРО ПЕРЕЛІК МІНІСТЕРСТВ ТА ІНШІ ЦЕНТРАЛЬНІ ОРГАНИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНСЬКОЇ РСР»

Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки **постановляє:**

1. Ввести в дію Закон Української РСР «Про перелік міністерств та інші центральні органи державного управління Української РСР» з моменту його прийняття.

2. Керівники й інші службові особи міністерств та інших центральних органів державного управління, що ліквідуються і реорганізуються, продовжують виконувати свої службові обов'язки і несуть відповідальність за виконання відповідними органами їх функцій на період передачі справ.

3. Кабінету Міністрів Української РСР провести необхідні організаційні заходи, що випливають з названого Закону, а також вирішити питання про використання майна, яке перебуває у віданні органів державного управління, що ліквідуються і реорганізуються.

4. Визнати таким, що втратив чинність, Закон Української РСР від 3 серпня 1990 р. «Про міністерства і державні комітети Української РСР» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1990 р., № 33, ст. 482).

Голова Верховної Ради Української РСР Л. КРАВЧУК.

м. Київ,
13 травня 1991 року.

ПОСТАНОВА

Верховної Ради Української РСР

Про голову Комітету державної безпеки Української РСР

Верховна Рада Української РСР **постановляє:**

Включити до складу Кабінету Міністрів Української РСР голову Комітету державної безпеки Української РСР.

Голова Верховної Ради Української РСР Л. КРАВЧУК.

м. Київ,
13 травня 1991 року.

ЗАРАДИ МИРУ І ЗЛАГОДИ

У Президії Верховної Ради України відбулася зустріч Голови Верховної Ради УРСР Леоніда Кравчука з Главою Української греко-католицької церкви Мирославом Іваном кардиналом Любачівським.

Зустріч почалася з проголошення меморандуму. Українська греко-католицька церква, сказав, зокрема, кардинал Любачівський, з повагою ставиться до нинішньої влади, яка намагається згуртувати всі сили для розбудови незалежної Української держави. Греко-католицькі священики молитвами і проповідями закликають християн бути патріотами. А християнський патріотизм — це любов до всіх народів землі. Пограбований, поневолений тоталітарною системою український народ нарешті повинен стати господарем на власній землі. Право бути вільною Україні дано Богом. «В своїй хаті своя й правда, і сила, і воля», — процитував слова Шевченка кардинал.

Торкаючись проблем відносин Української греко-католицької церкви з іншими конфесіями, він заявив, що ця церква завжди була православною у вірі й католицькою в любові. Вона виступає за мир і злагоду між усіма віруючими людьми, як до того закликав Христос. Якщо інші церкви, сказав Блаженніший, будуть щирими й чесними, ми завжди відкриті для діалогу.

Голова Верховної Ради УРСР Л. Кравчук в ході розмови наголосив, що до розуміння високої мети побудови незалежної Української держави нині дійшли майже всі, хто живе й працює на нашій землі. Незалежно від віросповідання, політичних переконань, національності люди прагнуть до свободи й незалежності. І хоч довкола ідеї суверенітету точиться запекла ідеологічна боротьба, ми віримо, що прагнення мільйонів жителів України стати вільними людьми у вільній державі, яке вони висловили на референдумі, стане реальністю. Хоч буде дуже важко. Хто хоче допомогти Україні стати незалежною, ми з ним, хто проти цього — той наш супротивник. Історія дарує нам унікальний шанс нарешті утворити самостійну Українську державу.

Парламент, народ України, сказав Л. Кравчук, вітають відновлення діяльності Української греко-католицької церкви. Свобода віросповідання на Україні не лише декларується, а й підкріплена віднині прийняттям Закону про свободу совісті й релігійних організації.

Велика роль Української греко-католицької церкви у відродженні духовності нашого народу. Ми виходимо з того, зазначив Л. Кравчук, що якщо держава йде назустріч церкві, то й церква йде назустріч державі. Щоб змінити наше життя на краще, всім нам треба викорінювати тоталітаризм. Але необхідна консолідація. І Українська греко-католицька церква для цього може зробити дуже багато.

Щодо передачі УГКЦ храмів, то ці проблеми вирішують органи влади на місцях. І треба будь-що не допускати конфронтації, ненависті, зіткнень, насильства. Як це зробити — треба думати разом. Але попри всі проблеми треба прагнути до миру, злагоди, терпимості.

У виступі голови постійної Комісії у закордонних справах Дмитра Павличка відзначалося, що сьогодні треба будь-що припинити чвари між православними й греко-католиками. Для цього необхідно йти на взаємні компроміси.

Голова постійної Комісії з питань народної освіти і науки Ігор Юхновський теж говорив про антихристиянську позицію тих священиків, які ведуть паству до протистояння. Навіть у Києві, сказав Ігор Рафаїлович, я не маю можливості де помолитися, бо священики кажуть на інші церкви погані слова, а це супроти віри Христової.

Ієрархи Української греко-католицької церкви, які разом з кардиналом Любачівським були присутні на зустрічі, говорили про перспективи обміну між Ватіканом і Україною професурою, направлення українських юнаків — греко-католиків на студії до Риму, Відня, Мюнхена, Інсб[illegible]а, відкриття представн[illegible]ва Ватікану в Києві.

Кардинал Любачівський повідомив про бажання Папи Римського Івана Павла II побувати на Україні.

Насамкінець зустрічі Блаженніший подарував Л. Кравчукові деякі видання Українського католицького університету в Римі.

У розмові взяли участь голова постійної Комісії з питань культури та духовного відродження Л. Танюк, керівник Секретаріату Верховної Ради УРСР М. Хоменко та інші народні депутати.

Валентин ЛАБУНСЬКИЙ, оглядач «Голосу України».

Парламентська хроніка

БАКАЛАВРИ, МАГІСТРИ

Денне засідання 23 травня

Думаю, колись наші нащадки з посмішкою згадуватимуть нинішній період історії України, коли ми ледь не обожнюємо Захід, милуючись усім, що там є, навіть беручи в позичку їхні терміни. З'явилися в законах, прийнятих Верховною Радою України, «бакалаври», «магістри» тощо.

Не знаю як кому, а мені особисто жаль, що навіть освіта виявилася такою бідною на фантазію, що змушена використовувати для свого вжитку чужі слова. А ще ж недавно саме освіта і культура ходили з гордо піднятою головою, оберігаючи рідну мову від засмічення чужими словами.

І пройшло це на сесії так гладенько й непомітно, ніби так і треба. Якщо й спалахнула, було, дискусія навколо «бакалаврів» та «магістрів», то тільки при уточненні суті наукових ступенів.

Шокувала мене освітня підготовка наших окремих депутатів ще й тим, що їм цілком серйозно роз'яснювалося одним із колег, яка різниця між ученими званнями і науковими ступенями.

Але якщо відкинути оці, як на мене, досадні деталі, то робота над Законом Української РСР про освіту велася вельми серйозно і вдумливо. І, по-моєму, слушними були зауваження, що нам потрібні такі спеціалісти — від випускника професійно-технічного училища до вузу, які б не поступалися знаннями й підготовкою перед колегами із Заходу і на-

(Закінчення на 3-й стор.).

КОМСОМОЛ ЗАЛИШАЄТЬСЯ... КОМСОМОЛОМ

І БУВ ДЕНЬ ПЕРШИЙ...

В організації III конференції ЛКСМУ (МДС), що розпочала свою роботу в актовому залі Київського політехнічного інституту 17 травня, відчувалася рука професіонала: підходи до залу були забиті автобусами, на яких організовано привезли з готелів делегації.

Перший секретар ЦК ЛКСМУ (МДС) С. Вовченко вийшов на трибуну. Він констатував неприємну річ — авторитетом спілка не користується в двох третин молоді. Саме дві третини (67 відсотків) професійних комсомольських працівників зібрала в якості делегатів конференція, з чим і поздоровив її, звітуючи, представник мандатної комісії. С. Вовченко з тривогою говорив про те, що певні сили (знайома лексика!) намагаються розтягнути комсомольське майно по обласних квартирах, вони вже добилися того, що на 70 процентів скорочено кількість комсомольських працівників у вузах і технікумах, обласні комсомольські організації — під загрозою перетворення в удільні комсомольські князівства, а комсомольські підприємства (їх сьогодні понад 1500) переживають скрутні часи. Лише КПУ заявила про готовність співпрацювати з комсомолом, комсомольські видання не приділяють уваги проблемам внутріспілчанського життя, а госпрозрахункові центри, НТТМ тікають від комсомолу, прихоплюючи з собою майно. Та, незважаючи на всі ці біди, С. Вовченко заявив, що «професійні комсомольські працівники» не розгубилися, комсомол, як і раніше — за соціалістичний вибір, хоча молодіжні проблеми вирішити самотужки не може: потрібна допомога держави.

Делегат з Харкова назвав комсомол «асоціацією незрозумілих організацій» і виступив теж не зовсім зрозуміло: процитував Біблію («По справах їх судитимете...») та Назима Хікмета («Деякі комуністи лише доти комуністи, поки не треба доводити це кров'ю»). Суперечка не дійшла до крові. Просто перший секретар ДСМЛ (Демократичної спілки молоді Львівщини) О. Шлапак назвав те, що відбувалося на конференції, спектаклем, де в кожного — своя роль. І, не погодившись з роллю, яку йому пропонували, грюкнув дверима, виходячи разом з львівською організацією з лав ЛКСМУ.

На конференції виступив перший секретар ЦК КПУ С. Гуренко. Розгул демократії майже довів до голосування з приводу: надати йому слово чи ні? Зал заспокоївся лише тоді, коли він заявив, що представляє Донецьку делегацію. Від імені Компартії України С. Гуренко виступив з підтримкою комсомолу республіки в скрутний для організації період, обіцяв допомогу у виданні нової комсомольської газети «Україна молода» і заявив, що КПУ робить все для того, щоб стати партією соціального захисту населення. В перерві С. Гуренко провів прес-конференцію, на якій заявив, що комуністів республіки намагаються будь-що розколоти. Та цього не буде.

І БУВ ДЕНЬ ДРУГИЙ...

Тривале обговорення на конференції 18 травня змін і доповнень до Програми і Статуту ЛКСМ України (МДС) засвідчило: перебудова у цій молодіжній організації, на думку організаторів, в основному завершилася. У резолюції «Про поточний момент та основні напрями діяльності ЛКСМУ (МДС)» записано: «Ми констатуємо завершення перехідного періоду, головним змістом якого було самовизначення членів спілки. Проголошуємо необхідність подальшого розвитку ЛКСМУ (МДС) **на засадах організації, а не руху.** Це потрібно для того, щоб комсомол міг реалізувати свої високі і гуманні цілі, зафіксовані Програмою». І хоча далі було: «Водночас ми стверджуємо свою прихильність демократичності спілки, постійному оновленню форм і методів її діяльності, модернізації ідеології», інша резолюція «Про назву спілки» говорила: «Збереження попередньої назви символізує вірність нашої спілки ідеї оновленого демократичного соціалізму як суспільства, в якому вільний розвиток кожного є умовою вільного розвитку всіх», а до Програми делегати конференції переважною більшістю додали: «Ми бачимо побудову нашої спілки на засадах ідейного згуртування, консолідації молоді соціалістичного вибору».

Тобто ЛКСМУ (МДС) остаточно визначилася в ідеологічному плані як комуністична організація молоді, а не більш широке молодіжне об'єднання людей з різними ідеологічними поглядами, як це передбачав останній XXVI з'їзд організації. На перетворення спілки в міцну структуровану за єдиними принципами організацію були спрямовані й зміни та доповнення до Статуту.

По-перше, щоб не розгубити рядових членів і стояти ближче до них, відмовилися від визнання базовою структурною ланкою спілки районних, міських та обласних організацій і повернулися до колишньої основи комсомолу — первинної, а також до суворішої відповідальності нижчестоящих перед вищестоящими. Записали також, що організаційна цілісність ЛКСМУ (МДС) забезпечується єдністю програмних цілей. Демократична фракція, яка утворилася на III пленумі ЦК ЛКСМУ (МДС) у січні цього року і становить меншість, побачила в цьому неможливість об'єднання різних молодіжних організацій на засадах світоглядного плюралізму і звинуватила більшість у прагненні створити «молодіжну комуністичну секту, далеку від народу, яка вийшла з окопів». До цього в Статуті говорилося, що організації на місцях єднаються, виходячи з місцевих умов, ідеологічних в тому числі.

По-друге, зі старого Статуту було забрано слова про права меншості: «Вести діяльність, яка не суперечить Статуту ЛКСМУ (МДС), організаційно самовизначитися, аж до відокремлення». Користуючись цим правом, у Львівській, Вінницькій, Закарпатській, Івано-Франківській областях комсомольські організації або змінили назву відповідно до нових організаційних та ідеологічних принципів і залишилися єдиними, або розкололися (на Львівщині виникла ДСМЛ — Демократична спілка молоді Львівщини). Зміни до Статуту поставили за мету зміцнити комсомол України, а на конференції відбувся таким чином розкол: ДСМЛ вийшла з ЛКСМУ (МДС), з іншими будуть вестися переговори про співпрацю.

По-третє, новий Статут дав право вищестоящим органам розпускати комсомольські організації, якщо їхня діяльність не відповідає статутним і програмним нормам. Демократи побачили в цьому «зазіхання» апарату на монопольне право на істину і можливість або розправлятися з «неслухняними» організаціями на свій розсуд, або уніфікувати їх.

У міцному зв'язку з попередньою зміною стоїть і четверта принципова зміна до Статуту: «У разі, якщо організація ЛКСМУ (МДС) припиняє своє існування, правонаступником її власності є вищестояща організація... в особі її виборного органу». Секретар комітету комсомолу ЧАЕС І. Ісхаков сказав: «Так можна дійти до абсурду: ЦК може розпустити всі організації і залишитися одноосібним господарем усієї власності комсомолу». За перерозподіл власності і користування нею правонаступниками її на місцях виступили і демократи. Отже, попереду знову-таки можливі або майнові судові процеси, або тривалі переговори для «утруски» спірних питань щодо загальної уніфікації, про що й говорили на заключній прес-конференції секретарі ЦК комсомолу. Лідери ЦК схиляються до переговорів.

На зміцнення організації, на думку редакційної комісії, спрямоване й вилучення зі Статуту положення про колективне членство в організації, що поставило багато місцевих організацій, куди на правах колективних членів увійшли різні молодіжні спілки і рухи, в скрутне становище. Виходити з нього теж збираються за допомогою переговорів та угод, щоб знайти спільний знаменник — слова «не суперечить цілям Програми і Статуту ЛКСМ (МДС)».

Інших історичних змін не відбулося. Комсомол України й надалі залишається громадсько-політичною організацією з головною метою — соціальним захистом інтересів молоді, всебічним сприянням її розвитку та задоволенням найрізноманітніших проблем. Щоб у майбутньому згідно з республіканським законодавством про громадські політичні та професійні організації можна було залишитися тільки громадською організацією з правом господарської діяльності, знявши додаток «політична», і в той же час впливати на політичні процеси, конференція досить розумно записала в Програмі: «Для досягнення своїх цілей ЛКСМУ (МДС) використовує політичні, соціальні, економічні та інші методи і форми діяльності».

І якщо з приводу інших нововведень можна сперечатися, то цей запис — безперечний і далекоглядний здобуток. Адже комсомол сьогодні — це все-таки, окрім політичних претензій, ще й досить міцна господарська структура з власною економікою, яка може вагомо допомагати молоді і безпосередньо, і опосередковано.

Окремо говорилося про відносини з Компартією України. Думка демократів про це вже відома. За перетворення комсомолу в молодіжну організацію Компартії виступали, ніби стверджуючи правильність припущень демократів, й деякі делегати конференції. Але більшість, в тому числі й керівництво, виступили за рівноправні партнерські відносини. У всякому разі, на словах, і визнавши, що характер цих відносин та реальні кроки в цьому напрямі поки що невідомі нікому. Однак ідеологічні засади в цих організаціях, як стало відомо, спільні. Знайома певна ортодоксальність частини делегатів і в ставленні до державного майбутнього України. Донецька делегація запропонувала в Програмі записати: «За суверенну Українську державу в складі оновленого Союзу». За цю пропозицію проголосувало 269 делегатів, проти — 276, і тільки завдяки цій невеликій перевазі пройшло положення без оновленого Союзу...

Робити остаточні висновки щодо долі комсомолу України, як на нас, ще рано, але дещо констатувати вже можна. Зберегти комсомол як широку плюралістичну організацію молодіжних спілок і рухів не вдалося: від нього «відбрунькувалися» деякі організації і ланки. Невідомо також, як поставляться до рішень конференції рядові комсомольці. Бо в той час коли в актовому залі делегати дбали про комуністично-соціалістичну перспективу молоді, її представники, студенти Київського політехнічного інституту, цілком байдужі до промов, поверхами вище в кав'ярнях грали в карти і кості з притаманним молодості азартом.

Комсомол на Україні залишився, але залишається й можливість утворення альтернативної йому загальнореспубліканської організації або об'єднання вже існуючих молодіжних рухів й спілок. Не заперечували цього ні лідери демократів, ні керівництво ЛКСМУ (МДС). А це за умов розколу в комсомолі, можливо, й буде тим реальним втіленням плюралізму в молодіжному середовищі.

Чи довго існуватиме ЛКСМУ (МДС)? Здається, можна дати ствердну відповідь. Хоча б уже тому, що, крім апаратників, є в комсомолі багато молоді, яка або вірить в його ідеали, або перестраховується на майбутнє. У всякому разі, за минулий рік в комсомол вступило понад сто тисяч нових членів. Яка з партій ще може похвалитися таким результатом?

Костянтин ПАРИШКУРА, Володимир СКАЧКО, спеціальні кореспонденти «Голосу України».

БАКАЛАВРИ, МАГІСТРИ

(Закінчення. Початок на 2-й стор.).

віть Сходу, щоб їм, коли їх з різних причин закидає доля в ці краї, не було необхідності знову сідати за учнівські парти.

У цьому ж контексті прозвучали пропозиції, що нашій вищій школі пора позбутися такого дивного наукового ступеня, як кандидат наук. Він не тільки накладає печатку якоїсь неповноцінності на вченого, який провів не один рік за тяжкою працею в бібліотеках і лабораторіях, а й неодмінно викликає глузливі запитання на кшталт «Кандидат куди?»

Не будемо заглиблюватися в цій публікації у систему навчання, визначену Законом про освіту, що дає право стати магістром, бакалавром чи доктором, — усе це можна буде скоро прочитати в опублікованих документах. Але не можу не сказати про занепокоєння багатьох депутатів, висловлене і на сесії, і в кулуарах, тим, що поряд з підвищеною увагою до вироблення структури навчальних закладів республіки недостатньо продумано систему захисту, надійного фінансового забезпечення шкіл, профтехучилищ, вузів, академічних наукових закладів.

Як нас учать і чому учать, ми знаємо добре. Тому дуже актуально прозвучали зауваження депутатів про необхідність переатестації усіх наших кадрів — не формально, як це досі робилося, а з усією глибиною, щоб її результати відбивалися і на заробітній платі робітника, інженера, лікаря чи науковця, і на майбутній його кар'єрі.

У даним контексті логічний вигляд мала критика так званих інститутів підвищення кваліфікації, різноманітних курсів та семінарів такого призначення, яких у нас наплодилося безліч, а користі з них, вибачте, не більш як з козла молока. Хіба не секрет, що поїздка на таке «удосконалення» кваліфікації в більшості випадків тотожна з довгостроковою додатковою та ще й добре оплаченою відпусткою?

Не обійшлося на сесії й без дискусії на таку пекучу тему, як можна чи не можна відволікати учнів і студентів на сільськогосподарські роботи. У проекті закону було закладено таке хитре формулювання: «Відволікання учнів, студентів, курсантів, слухачів, стажистів, клінічних ординаторів, аспірантів, докторантів за рахунок навчального часу на роботу і здійснення заходів, не пов'язаних з процесом навчання, забороняється, крім випадків, передбачених рішенням Кабінету міністрів Української РСР». Але ж таке рішення уряд може приймати щороку. То чи варто взагалі записувати в закон мертвонароджену статтю?

Престиж учительської професії, матеріальне забезпечення, правові аспекти школи — не було жодної проблеми, що стосується розвою освіти на Україні, яка б не прикувала уваги депутатів. І оцінка прийнятого закону попри якісь недовершеності, які скоріше за все виходять з наших багатьох економічних негараздів, є однозначною: він може дати новий імпульс розвиткові освіти і свідомості наших людей.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ, парламентський оглядач.

Телеграфним рядком з Хмельницького

СМЕРТЬ БЛУКАЄ ЗАЛІЗНИЦЯМИ

Обласна газета «Радянське Поділля» опублікувала кореспонденцію П. Макаренка «Пропав вагон із снарядами». Виявляється, були випадки, коли до станції призначення вагони із смертоносним вантажем не доходили. Так, вагон № 23103732 мав переправлятися через Шепетівку до Одеської області. Та залізничники його не виявили. Чекісти знайшли вагон вибухівки аж на станції Шевченко Придніпровської дороги.

СТРАЙКОВИЙ СИНДРОМ

Минулого тижня два дні страйкували автоколони приміських ліній Кам'янець - Подільського автобусного парку. Водії вимагали дозволити їм обслуговувати пасажирів без квитків. Та це призвело б до того, що до каси не повністю надходили гроші. На такий крок обласне виробниче об'єднання автотранспорту не зважилося. На порушників спокою подано матеріали у правоохоронні органи.

ОГОЛОШЕНО ВИРОК

Завершилося виїзне засідання Верховного суду УРСР у справі вбивства учнем СПТУ-17 О. Бахурським сержанта міліції М. Кудли. 11 грудня минулого року Бахурський з двома учнями цього ж профтехучилища Губарєвим і Кецьом в одному з дворів грабували вночі «Москвича». Під час затримання злочинців Бахурський наніс ножем смертельний удар Кудлі. Вбивцю засуджено до вищої міри покарання, Губарєва — до 3,6 року позбавлення волі, Кеця — до 2 років позбавлення волі умовно. Вирок оскарженню не підлягає.

Михайло ВАСИЛАШКО, власний кореспондент «Голосу України».

Поживемо—побачимо

ЗАЯВА СОРОКА ШЕСТИ

Це водії автотранспортного підприємства 11227, з якими решта товаришів-колег повністю солідарна. Вони обслуговують автобусні маршрути Дніпропетровська. Тож заява, зроблена ними, звучить так:

Якщо заробітна плата не виросте втричі, якщо наднормові години не оплачуватимуться наполовину більше, а робота у вихідні — вдвічі, якщо не буде знайдено можливості придбати запчастини, якщо у вечірній час ситуацію в салонах хоча б вибірково не контролюватиме міліція, нарешті, якщо водії не одержуватимуть продовольчі пайки, то з першого червня вони розпочнуть страйк.

Коментар, який вдалося одержати, хоч і короткий, та ясний: нестерпно вже так далі жити й працювати.

Микола НЕЧИПОРЕНКО, власний кореспондент «Голосу України». Дніпропетровськ.

Факт і коментар

Шмон в «Озоні»

Недавно у Харківському обкомі комсомолу трапилося те, чого раніше ніколи не траплялося. Кілька його відповідальних працівників, після напруженого трудового дня, тихо і скромно піднялися на третій поверх свого офісу, висадили двері однієї з службових кімнат і забрали звідти сейф з бухгалтерськими документами, трудові книжки, гроші, штамп підприємства. А за кілька днів оголосили: ліквідовано екологічний центр «Озон» — за грубі фінансові порушення.

«Озон» створено три роки тому ентузіастами збереження природи. Обком довго ухилявся від реєстрації, аж поки на допомогу ентузіастам не прийшла церква, не лише благословивши те починання, а й виділивши певну суму.

Не скажеш, що за цей час озонівці здійснили в області революцію й поставили екологію з голови на ноги. Але таки зуміли довести, що ще не все втрачено.

Що ж стало причиною того нападу комсомольського апарату на своє ж нібито дитинча? Еге ж, справді, за грубі фінансові порушення. Тобто, за несвоєчасне звітування, відмову сплачувати додатковий податок на потреби обкому...

Втім, «Озон» продовжує існувати. Йому надала притулок Дзержинська райрада. За що ж комсомольці випхали озонівців, так би мовити, коліном? Розібратися в цьому, очевидно, можна було після знайомства з протоколом засідання бюро, де приймали рішення про ліквідацію.

— Ні, протоколу дати не можу, — чітко відповів мені завідуючий загальним відділом М. Губанов. — Існує інструкція, що забороняє читати протоколи стороннім особам.

— Але ж Закон про пресу...

— Ні, інструкція...

— А можна глянути на ту інструкцію?

— Ні, на інструкцію — теж не можна...

Микола КОСИЙ. Харків.

Точка на карті

А МИ ТУЮ, ВУЛИЦЮ ТАКУЮ...

У тому, що вулицю Куйбишева в Івано-Франківську перейменовано, нічого дивного нема. Адже й саме місто Куйбишев нещодавно повернуло собі свою старовинну назву Самара. Вулиця носить тепер ім'я Бандери, так само, як колишня вулиця Чапаєва стала вулицею Січових стрільців. Деталь промовиста: одних «стрільців» замінюють на інших стрільців. Звісно, нудить від усіляких там трансформаторних, арматурних, індустріальних та керамзитових вулиць. Але чим завинила, скажімо, вулиця Республіканська, яка стала вулицею Яновича? Або вулиця, названа іменем зенітної батареї Муравйова, що захищала місто у 1941 році? Вона, ця вулиця, до речі, імені не вкрала, а була так названа від самої забудови, на початку 60-х, і сам комбат Муравйов ще й досі живе в Івано-Франківську...

Іван ЛАТКО. Івано-Франківськ.

ЗАПРОШУЄМО НА ЗЕЛЕНІ С

Вас, вашу родину, дітей та онуків запрошуємо на Зелені Свята, що відбудуться в неділю, 26 травня, у Києві (Поділ, Контрактова площа, зелена брама Гостинного двору).

Будемо раді бачити вас разом з вашими домашніми тваринами та рослинами. У програмі:

13.00—14.00 — освячення при-

Анонс

міщення та прапорів «зелених» (УАПЦ);

14.00—15.00 — фольклорне свято;

15.00—16.00 — служба знайомств (розповіді про тварин);

16.00 — 16.30 — святкова процесія;

16.30 — ... напої прине...

P. S. Кон... волики.

УКРАЇН... НІ»: Партія З... Асоціац... світ», «Мама-8...

Наші мандрівки

О СІВЕРЯНИ, О ГАЛИЧ

На початку травня, скориставшись вихідним днем, ми, кілька гуртківців Київського Палацу дітей та юнацтва, відвідали Чернігів. Чотирнадцятирічних киян знайомила з містом та його історією Тамара Яківна Рудковська, працівник місцевого екскурсбюро. Втім, на історію пішли лічені хвилини. Мабуть, екскурсійний час — також гроші. А потім було зроблено карколомний пірует у дні наші нинішні. Нас не повели ні до садиби М. Коцюбинського, ні до музею його — натомість розказали страхітливу історію про те, що рухівці та всілякі інші жовто-блакитники готували замах на пам'ятник українського класика, аби помститися ...за сина Юрія, котрий командував Червоним козацтвом. Говорилося це на солідній відстані від погруддя письменника, — мабуть, щоб комусь не закортіло на власні очі переконатися, що пам'ятник — неушкоджений і ніким не охороняється.

Ще от що цікаво. Скажімо, про пам'ятки архітектури «до возз'єднання» говорилося нам як про такі, що являють собою мало не ознаку тогочасної економічної слабкості (це — про славнозвісне українське бароко!). А от архітектура «після возз'єднання» — дивіться, дітки, яка вона могутня, тут тобі кожна цеглина демонструє братство народів.

А ще закрадається враження, що у Чернігові того весняного дня нам більше розповідали не про Чернігів, а... про Львів! Висловлено було, приміром, сумнів з приводу того, що у львівській геральдиці є лев. Звідки, мовля... ву, якщо ... новідомо, ... на Україні...

П... й си... ший сим... бо навіть ... Ігоревім» ... предків — ... немов мої ... це слухала...

...Повер... одразу ж ... раз о полк... про кольо... і про білі... там ще де... і про те, ... по-нашому ... раз ворог... цього буд... цятилітніх... ших екску...

Київ.

До речі

Б...

А... які... Я... то ... мед... Ал... рас... нул... хи ... зав... вим...

... же... нон...

... зат... йог...

Ол...

Дожилися

АЛІБІ

Під час зустрічі з виборцями демократа Євгена Гринів зі Львова звинуватили в нечесності: народ бідує, а його кишені, мовляв, забиті грошима, а хата товаром. Ніякі виправдання не допомагали. Тоді ображений депутат скинув правого черевика, зняв шкарпетку і показав крізь дірку палець...

Інформагентство «Євро-ІКС».

МАТРОСЬКА ФОРМА МАЛ...

Книжка тижня

Є у НАС письменник Богдан Жолдак.

Він — великий. Настільки великий, що може запросто взяти на плечі двох дівчат і легко донести до себе додому, на п'ятий поверх старого будинку на Червоноармійській. Сам бачив. Він узагалі здатен потягти на собі багато: вчителював, храми розписував, давніх греків розкопував, малює карикатури, пише п'єси й прозу, створював навіть Театр анекдоту в Києві. Тут очі розбігаються і суть вловити важко. Слава Богу, у Богдана є мама, Єва Устимівна, предоброї душі жінка, котра свого часу воювала й уміє стріляти з ППШ, так от вона якось відкрила мені суть Богданову. Був він боцманом дитячої морської школи, і тих дітей не мали в що одягти, і Богдан пішов на військово-морські склади і випросив там на весь свій флот матроську форму малих розмірів. Єва Устимівна просила нікому про це не розповідати — «бо Даня сердитиметься», але не можу втриматись, оскільки мені здається, що «матроська форма малих розмірів» — то своєрідна формула Богдана, він — матрос, але не в розумінні «помотросил и бросил», а більше — «у матросов нет вопросов...».

До чого все це?

До у Богдана Жолдака щойно вийшла у «Радянському письменнику» перша книжка прози. Весь Богдан-прозаїк у неї не вміститься. Ви читатимете її будете плакати. По-перше, од сміху, а потім — од того, що книжка вже скінчилася, а вам хочеться продовження. Це — сумний поворот «форми малих розмірів». Ви мені не вірите. Тоді давайте зробимо так: ви читаєте з цієї книжки («Спокуси» вона зветься) всього одне оповідання — «Розповідь виконроба». А я відійду набік і дивитимусь, що з вами буде. Довго дивитимусь, бо вам захочеться ще прочитати й про «Кохану Оксану», і про «Ля», і про сивопузого мафіозо, і про «Немає», і про все інше. Дочитавши, ви наберетеся нахабства і скажете, що це — нетрадиційно, бо не так, як у Остапа Вишні. Я з вами майже згоден. Остап Вишня приїхав з хутора й сказав: «Тю — Київ!». Це було сказано з мудрою безпосередністю класика. Богдан же вийшов з хати, подивився на Київ і сказав: «Тю — хутір!». І це теж було сказано з відповідною безпосередністю. Так мені здається.

Віталій ЖЕЖЕРА.

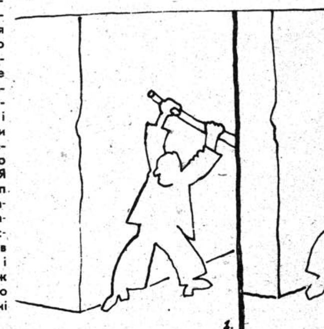

ЗАПРОШУЄМО НА ЗЕЛЕНІ СВЯТА

Вас, вашу родину, дітей та онуків запрошуємо на Зелені Свята, що відбудуться в неділю, 26 травня, у Києві (Поділ, Контрактова площа, зелена брама Гостинного двору).

Будемо раді бачити вас разом з вашими домашніми тваринами та рослинами. У програмі:

13.00—14.00 — освячення при-

Анонс

міщення та прапорів «зелених» (УАПЦ);

14.00—15.00 — фольклорне свято;

15.00—16.00 — служба знайомств (розповіді про тварин);

16.00 — 16.30 — святкова процесія;

16.30 — трапеза (улюблені напої принести з собою).

P. S. Конкурс «зеленої» символіки.

УКРАЇНСЬКІ «ЗЕЛЕНІ»:
Партія Зелених України,
Асоціація «Зелений світ»,
«Мама-86».

Наші мандрівки

О СІВЕРЯНИ, О ГАЛИЧАНИ...

На початку травня, скориставшись вихідним днем, ми, кілька гуртківців Київського Палацу дітей та юнацтва, відвідали Чернігів. Чотирнадцятирічних киян знайомила з містом та його історією Тамара Яківна Рудковська, працівник місцевого екскурсбюро. Втім, на історію пішли лічені хвилини. Мабуть, екскурсійний час — також гроші. А потім було зроблено карколомний пірует у дні наші нинішні. Нас не повели ні до садиби М. Коцюбинського, ні до музею його — натомість розказали страхітливу історію про те, що рухівці та всілякі інші жовто-блакитники готували замах на пам'ятник українського класика, аби помститися

...за сина Юрія, котрий командував Червоним козацтвом. Говорилося це на солідній відстані від погруддя письменника, — мабуть, щоб комусь не закортіло на власні очі переконатися, що пам'ятник — неушкоджений і ніким не охороняється.

Ше от що цікаво. Скажімо, про пам'ятки архітектури «до возз'єднання» говорилося нам як про такі, що являють собою мало не ознаку тогочасної економічної слабкості (це — про славнозвісне українське барокко!). А от архітектура «після возз'єднання» — дивіться, дітки, яка вона могутня, тут тобі кожна цеглина демонструє братство народів.

А ще закрадається враження, що у Чернігові того весняного дня нам більше розповідали не про Чернігів, а... про Львів! Висловлено було, приміром, сумнів з приводу того, що у львівській геральдиці є лев. Звідки, мовляв, там узятися леву, якщо леви, а це загальновідомо, ніколи не водилися на Україні?!

П[illegible]гідно ск[illegible]о, що й си[illegible] жовті кол[illegible] у нашій символіці — вигадані, бо навіть у «Слові о полку Ігоревім» прапори наших предків — червоні, немов... немов мої вуха, якими я все це слухала.

...Повернувшись до Києва, одразу ж зазирнула до «Слова о полку Ігоревім». Є там про кольори — і про червоні, і про білі, і про інші. Але є там ще дещо — про єдність, і про те, що негоже, кажучи по-нашому, творити собі образ ворога й залучати до цього будь-кого — чотирнадцятилітніх чи будь-яких інших екскурсантів.

Ганна Р[illegible]ОІД.
Київ.

До речі

ДЕ БАТЬКІВЩИНА ЛЕВІВ?

А це — дивлячись який лев.

Якщо оцей от самий, то він од народження мешкає в Криму, в Алупці, на Левовій терасі, де оселився у минулому столітті з примхи графа Воронцова та завдяки його[illegible] графовим кріпакам.

Сидить собі, байдуже повернувшись спиною до гори Ай-Петрі.

І спробуйте йому сказати, що Україна — не його батьківщина!

Фото Олекси **ВАЩЕНКА.**

Телеграфним рядком з Одеси

КУПИЛИ. РОЗПОДІЛЯЮТЬ

Майже 100 тисяч карбованців витратила Одеська міська Рада на придбання у Фінляндії 176 колясок для інвалідів. Оскільки на всіх не вистачить, залишилося найскладніше — розподіл.

КАДРИ ВИРІШУЮТЬ ВСЕ

Інженерне морське училище постановою Кабінету міністрів СРСР реорганізовано в Одеську державну морську академію. Переглядається програма підготовки кадрів для флоту і портових господарств.

ТЕ УПАЛО, ТЕ УКРАЛИ...

Зачастили на тваринницькі ферми області прокурори. Останнім часом спостерігається катастрофічне скорочення поголів'я худоби, насамперед в результаті крадіжок, падежу. З початку року господарствам завдано збитків на 18 мільйонів карбованців.

МЕР ПОМЕР... І НАДІСЛАВ ПОДАРУНОК

Одразу вісьмома роботами відомих художників: Сомова, Добужинського, Лукомського — поповнилася колекція Одеського художнього музею. А надійшли вони з Лондона, де зберігались в родині Брайкевича — останнього дореволюційного мера Одеси. Заповів їх місту, правда, не сам мер, якого вже давно немає, а його дружина.

ВОВОЧКА ВЗЯВ ШКОЛУ «НА ПУШКУ»

Терміново мусили залишити стіни школи № 51, що по Чорноморській дорозі в Одесі, вчителі та учні, бо хтось телефоном попередив: «Будинок заміновано. Чекайте вибуху». Викликані сапери мін не знайшли. Може, хтось не хотів писати контрольну?

ПРОЩАВАЙ, СОЛОДКЕ ЖИТТЯ

Директор одеського магазину № 69 О. Перепетенко поцупила... 11 тонн цукру і майже половину встигла реалізувати за комерційними цінами. Тепер задовольнятиметься пайкою... на нарах.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».

Уїк-енд

● **Для настрою**

БАЛАКУЧА ЖУРНАЛІСТКА

Одна із співробітниць щотижневика «Намібія нахрітен» примудрилася безперервно пробалакати з кимось із своїх друзів... 185 днів і 14 годин — по телефону. Прискіпливим колегам - журналістам, які насмілилися засумніватися в її феноменальному досягненні, вона гордо показувала рахунок, надісланий поштамтом намібійської столиці. В ньому чорним по білому було написано, що за лютий бідоласі доведеться сплатити за користування зв'язком 13305 рандів з «хвостиком», а це приблизно третина вартості гарної машини.

Шкода тільки, що наші вітчизняно-службові розмови оплачуються рідними підприємствами, організаціями, установами тощо. Бо точно: славнозвісна «Книга Гіннесса» втрачає наших рекордсменів.

● **Гороскоп**

БЛИЗНЯТА

З 22 травня по 21 червня панує знак Близнят, на яких впливає планета Меркурій. Тому їх ще називають меркуріанцями. Дивовижні люди! Привабливі, симпатичні, швидкі й мінливі, мов живе срібло. Хоч натурі Близнят властивий дуалізм — роздвоєність, вони можуть й «розтроюватися», «розчетвертовуватися» й т. д. Не чекайте від них постійності, вам же легше буде. Сьогодні у них один настрій, завтра інший, а післязавтра... починають взагалі усе заново. Роботу, місце проживання, одяг міняють з такою легкістю, що не встигаєш й отямитися. Втім, керовані прудконогим Меркурієм, вони встигають робити кілька справ одночасно, причому — блискуче. З Близнят виходять чудові оратори, торгові агенти. Їхня красномовність тчеться на межі легкого прибріхування, та частіше — це граційна гра багатющої фантазії. Тому серед меркуріанців можна зустріти відчайдушних політиканів, добрих посередників. І чи не найчастіше — талановитих літераторів.

Начальник - меркуріанець ніби спеціально створений для того, щоб посідати крісло президента, керівника. Та бідні його підлеглі — вони не знають, що чекає їх завтра. Й сам він не переконаний у тому, що завтра йому не заманеться нового крісла.

● **Пожартуймо!**

ДО РЕЧІ, ПРО НАЧАЛЬНИКІВ

Справді, не такі вони й страшні, як здається на перший погляд, навіть меркуріанці. Проти них є давно випробуваний народний «засіб». Його занотував наприкінці минулого сторіччя славнозвісний український етнограф А. Чубинський і зафіксував у своїй книзі «Записки етнографічної експедиції». Ось ці слова. Запам'ятайте на всяк випадок, може, згодиться. «Я до начальства йду, по Божому сліду власними стопами. Щоб на мене, нарожденного, хрещеного раба Божого (ім'я, прізвище), очей не розкривали, рота не роззявляли. Як люблять пани лисицю і куницю, так щоб любили й мене, нарожденного, хрещеного раба Божого (ім'я, прізвище)».

...РОСЬКА ФОРМА МАЛИХ РОЗМІРІВ

...розповідь ... сердити... у втрима... здається, ...а малих ...ідна форму ... — матрос, ...помatro... ...льше — ...росов...».

...дака щой... ...дянському ...а книжка ...розаїк у ...читатиме... По-пер... ...ім — од ... скінчила... ...одовжен... ...поворот ...рів». Ви ...і давайте

зробимо так: ви читаєте з цієї книжки («Спокуси» вона зветься) всього одне оповідання — «Розповідь виконроба». А я відійду набік і дивитимусь, що з вами буде. Довго дивитимусь, бо вам захочеться ще прочитати й про «Кохану Оксану», і про «Ля», і про сивопузого мафіозо, і про «Немає», і про все інше. Дочитавши, ви наберетеся нахабства і скажете, що це — нетрадиційно, бо не так, як у Остапа Вишні. Я з вами майже згоден. Остап Вишня приїхав з хутора й сказав: «Тю — Київ!». Це було сказано з мудрою безпосередністю класика. Богдан же вийшов з хати, подивився на Київ і сказав: «Тю — хутір!». І це теж було сказано з відповідною безпосередністю. Так мені здається.

Віталій ЖЕЖЕРА.

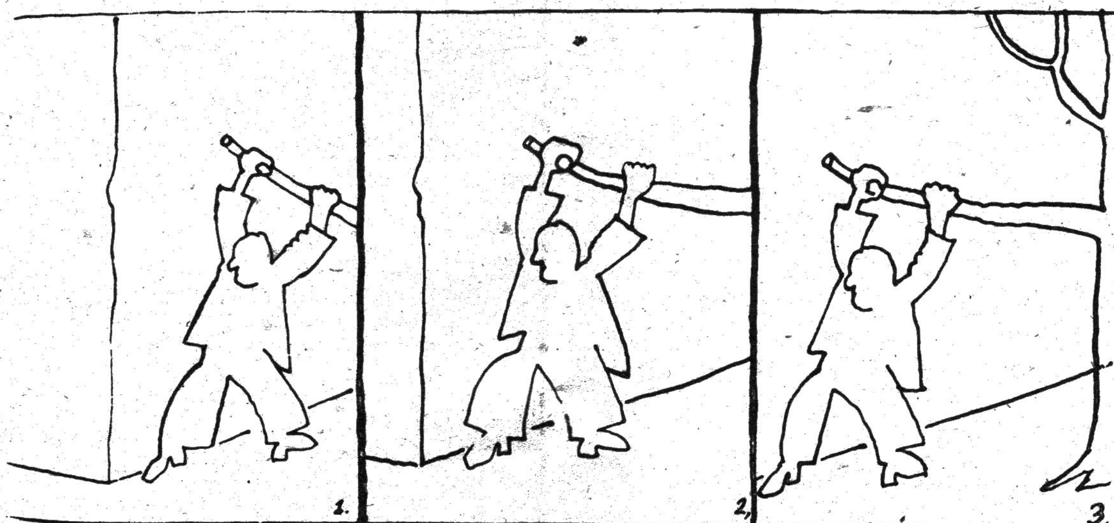

Футбол

Не можу пригадати, коли ще київські армійці програвали на своєму полі з таким великим рахунком. А тим більше дебютантові ліги. Глядачі, які прийшли на стадіон СКА, правда, пригадали, що у тренерів «Приладиста» з Мукачевого перед нинішнім сезоном були великі проблеми з комплектуванням команди. Не можна стверджувати, що всі вони вирішені, але новачок нині перебуває серед лідерів і головне — демонструє цікавий футбол. І це завдяки досвідченим гравцям — Касперському, Мокрицькому, Братчикову і Кухлевському. Саме Кухлевський, який пройшов школу ЦСКА, «Пахтакора», «Карпат» (Львів), «Галичини», і вирішив долю цього матчу. На 12, 30 та 59-й хвилинах він забив три м'ячі. І кожний гол був кращий за попередній. Гра цього форварда, як і всієї команди, сподобалася вибагливим столичним болільникам.

…ЗЯТА

…ва (улюблені … собою).

…«зеленої» сим-

… «ЗЕЛЕ-

…х України, … «Зелений

…НИ...

… узятися ле- …а це загаль- … не водилися

…ск …о, що …ол… …и у на- … — вигадані, …нові о полку …пори наших …оні, немов... … якими я все

…сь до Києва, …ула до «Сло- …евім». Є там … про червоні, … інші. Але є … про єдність, …оже, кажучи …ити собі об- …лучати до … — чотирнад- …будь-яких ін- …в.

Р…ОІД.

…ДЕ

…ИВЩИНА

…ВІВ?

… дивлячись

…ей от самий, … народження … Криму, в … Левовій те- …елився у ми- …літті з прим- …Воронцова та …ог… …графо- …сам…

…обі, байду- …вшись спи- …и Ай-Петрі. …те йому ска- …країна — не …вщина!

Фото …АЩЕНКА.

…К РОЗМІРІВ

Телеграфним рядком з Одеси

КУПИЛИ. РОЗПОДІЛЯЮТЬ

Майже 100 тисяч карбованців витратила Одеська міська Рада на придбання у Фінляндії 176 колясок для інвалідів. Оскільки на всіх не вистачить, залишилося найскладніше — розподіл.

КАДРИ ВИРІШУЮТЬ ВСЕ

Інженерне морське училище постановою Кабінету міністрів СРСР реорганізовано в Одеську державну морську академію. Переглядається програма підготовки кадрів для флоту і портових господарств.

ТЕ УПАЛО, ТЕ УКРАЛИ...

Зачастили на тваринницькі ферми області прокурори. Останнім часом спостерігається катастрофічне скорочення поголів'я худоби, насамперед в результаті крадіжок, падежу. З початку року господарствам завдано збитків на 18 мільйонів карбованців.

МЕР ПОМЕР... І НАДІСЛАВ ПОДАРУНОК

Одразу вісьмома роботами відомих художників: Сомова, Добужинського, Лукомського — поповнилася колекція Одеського художнього музею. А надійшли вони з Лондона, де зберігались в родині Брайкевича — останнього дореволюційного мера Одеси. Заповів їх місту, правда, не сам мер, якого вже давно немає, а його дружина.

ВОВОЧКА ВЗЯВ ШКОЛУ «НА ПУШКУ»

Терміново мусили залишити стіни школи № 51, що по Чорноморській дорозі в Одесі, вчителі та учні, бо хтось телефоном попередив: «Будинок заміновано. Чекайте вибуху». Викликані сапери мін не знайшли. Може, хтось не хотів писати контрольну?

ПРОЩАВАЙ, СОЛОДКЕ ЖИТТЯ

Директор одеського магазину № 69 О. Перепетенко поцупила... 11 тонн цукру і майже половину встигла реалізувати за комерційними цінами. Тепер задовольнятиметься пайкою... на нарах.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».

Уїк-енд, тобто вихідні

● Для настрою

БАЛАКУЧА ЖУРНАЛІСТКА

Одна із співробітниць щотижневика «Намібія нахрітен» примудрилася безперервно пробалакати з кимось із своїх друзів... 185 днів і 14 годин — по телефону. Прискіпливим колегам - журналістам, які насмілилися засумніватися в її феноменальному досягненні, вона гордо показувала рахунок, надісланий поштамтом намібійської столиці. В ньому чорним по білому було написано, що за лютий бідоласі доведеться сплатити за користування зв'язком 13305 рандів з «хвостиком», а це приблизно третина вартості гарної машини.

Шкода тільки, що наші вітчизняно-службові розмови оплачуються рідними підприємствами, організаціями, установами тощо. Бо точно: славнозвісна «Книга Гіннесса» втрачає наших рекордсменів.

● Гороскоп

БЛИЗНЯТА

З 22 травня по 21 червня панує знак Близнят, на яких впливає планета Меркурій. Тому їх ще називають меркуріанцями. Дивовижні люди! Привабливі, симпатичні, швидкі й мінливі, мов живе срібло. Хоч натурі Близнят властивий дуалізм — роздвоєність, вони можуть й «розтроюватися», «розчетвертовуватися» й т. д. Не чекайте від них постійності, вам же легше буде. Сьогодні у них один настрій, завтра інший, а післязавтра... починають взагалі усе заново. Роботу, місце проживання, одяг міняють з такою легкістю, що не встигаєш й отямитися. Втім, керовані прудконогим Меркурієм, вони встигають робити кілька справ одночасно, причому — блискуче. З Близнят виходять чудові оратори, торгові агенти. Їхня красномовність тчеться на межі легкого прибріхування, та частіше — це граційна гра багатющої фантазії. Тому серед меркуріанців можна зустріти відчайдушних політиканів, добрих посередників. І чи не найчастіше— талановитих літераторів.

Начальник - меркуріанець ніби спеціально створений для того, щоб посідати крісло президента, керівника. Та бідні його підлеглі — вони не знають, що чекає їх завтра. Й сам він не переконаний у тому, що завтра йому не заманеться нового крісла.

● Пожартуймо!

ДО РЕЧІ, ПРО НАЧАЛЬНИКІВ

Справді, не такі вони й страшні, як здається на перший погляд, навіть меркуріанці. Проти них є давно випробуваний народний «засіб». Його занотував наприкінці минулого сторіччя славнозвісний український етнограф А. Чубинський і зафіксував у своїй книзі «Записки етнографічної експедиції». Ось ці слова. Запам'ятайте на всяк випадок, може, згодиться. «Я до начальства йду, по Божому сліду власними стопами. Щоб на мене, нарожденного, хрещеного раба Божого (ім'я, прізвище), очей не розкривали, рота не роззявляли. Як люблять пани лисицю і куницю, так щоб любили й мене, нарожденного, хрещеного раба Божого (ім'я, прізвище)».

● Малий лексичний словник

БИТИ

Це слово в російсько-українському словнику С. Іваницького, Ф. Шумлянського, виданого у Вінниці в 1918 році, приваблює багатим синонімічним рядом. Окремі його значення чи забуті зовсім, чи поступово виходять з ужитку. А шкода!

БИТЬ, СЯ — 1. Бити, ся, лупити, ся, лупцювати, ся, колотити, ся. (Батогом, ремінем) — батюжити, пужити, шмагати, супонити, чухрати, піжити, перезати. (Важким чимсь) — гатити. (Дуже тяжко) — тузити, тузовати, тюжити, шпарити, періщити, лущити. (Кулаками де попало) — садити, стусувати, стусанів давати, маніжити. (Колінками) — колінчити. (Лобом, рогами) — буцати, ся. (Ногами, задніми) — брикати, ся, хвицати, ся. (Немилосердно) — катувати. (Палицею) — дубасити. (По пиці) — ляскати, ляпаса давати. (Різками) — сікти, парити, чустрити, чухрати, шпарити, періщити. (Хворостиною) — хворостити, хвоськати, цвигати. **2.** Вбивати, забивати, розбивати, вибивати, бити, збивати. **3.** Викидати (риба викидає ікру). **4.** (Про звук) — бити, плескати, ляскати. **Бить в барабан, в набат** — бити в барабана, на сполох, на гвалт. **5.** (Про серце) — колотитися, тьохкати, стукати, тіпати, тріпатися. **6.** (Про птиць) — тріпатися, тіпатися. **7.** (Про хворобу) — трясти. **Биться об заклад** — закладатися. **Биться яйцами** — навбитки битися. **Бить челом** — прохати милості, чолом давати.

● Світ речей

КАМІНЬ МІСЯЦЯ

Смарагд — камінь травневий. Напрочуд красивий, він наче увібрав усю палітру весняної зелені. У стародавньому Єгипті смарагд вважався каменем Ізіди, могутньої богині родючості, покровительниці домашнього вогнища. Тому смарагдові амулети старалися носити вагітні жінки, а потім клали їх до немовлят у люльку.

У середньовіччі взагалі вважалося, що цей зелений самоцвіт — наймогутніший талісман. Він дарує володарю талант, граційність розуму, почуття власної гідності, тактовність, гречність тощо. Особливо шанувалася властивість смарагда давати людині красномовність, велеречивість. Більше того, існувала думка, що камінь цей загострює проникливість, навіть дар передбачення.

Одне слово, смарагд — камінь радості, надії, гармонії душі.

● Народна медицина

БУЗИНА ЧОРНА

При раках різної локалізації і як потогінне застосовуються настій та відвар квітів. Як сечогінне використовуються сік, настій, відвар листя, настій коренів. При нервових розладах вживають відвар кори. Для очищення крові приймають відвар листя.

Готують відвар листя так: 8 листочків мілко подрібнюють, заварюють 1 склянкою окропу, кип'ятять 10 хвилин. Приймають натщесерце 1 раз на день протягом трьох тижнів.

Настій ягід: 2 столові ложки ягід, 1 склянку окропу настоюють 4 години. Приймають по 1 чайній ложці тричі на день за годину до їжі, запиваючи водою — протягом трьох місяців.

Відвар ягід: 2 столових ложки ягід на 2 склянки окропу кип'ятити 1 годину на малому вогні. Приймають по 1 столовій ложці тричі на день за годину до їжі — протягом 3 тижнів.

● Джерела мудрості

СТАРЕЦЬ СІРІН ЛЮБИВ ПОВТОРЮВАТИ:

«Веселися з веселими, плач із згорьованими, бо це ознака чистоти.

Хворим співчувай; з грішними проливай сльози; з тими, хто кається, тішся.

Дружи з усіма людьми, а в думках будь наодинці».

ПОГОДА

25—26 травня на Україні передбачаються дощі, грози, на півдні республіки місцями град. Вітер переважно південно-східний, 5—10 метрів на секунду. Температура повітря вдень 13—19, у південних і східних областях 20—25 градусів.

По Київській області сьогодні вдень місцями невеликий короткочасний дощ. Вітер південно-східний, 5—10 метрів на секунду. Температура 14—19 градусів.

АСТРОГЕОФІЗИЧНИЙ ПРОГНОЗ

На цьому тижні останній «магнітний» день — 28 травня. Але кінець місяця, 30—31 травня, очікується досить неблагополучним. Композиція Місяця у поєднанні з Ураном та Нептуном спричиняє досить загрозливі впливи на організм, різкість, знервованість, агресивність у поведінці. Астрологи застерігають й від екстремальної активності мас.

Чергувала Людмила БАРАНЕВИЧ.

Футбол. Друга ліга

ТАЄМНА ЗБРОЯ «ПРИЛАДИСТА»

Не можу пригадати, коли ще київські армійці програвали на своєму полі з таким великим рахунком. А тим більше дебютантові ліги. Глядачі, які прийшли на стадіон СКА, правда, пригадали, що у тренерів «Приладиста» з Мукачевого перед нинішнім сезоном були великі проблеми з комплектуванням команди. Не можна стверджувати, що всі вони вирішені, але новачок нині перебуває серед лідерів і головне — демонструє цікавий футбол. І це завдяки досвідченим гравцям — Касперському, Мокрицькому, Братчикову і Кухлевському. Саме Кухлевський, який пройшов школу ЦСКА, «Пахтакора», «Карпат» (Львів), «Галичини», і вирішив долю цього матчу. На 12, 30 та 59-й хвилинах він забив три м'ячі. І кожний гол був кращий за попередній. Гра цього форварда, як і всієї команди, сподобалася вибагливим столичним болільникам.

Привертає увагу ще один результат: у Білій Церкві динамівці виграли 1:0 у «Прикарпаття». У господарів відзначився на 88-й хвилині Пономаренко. Це перша поразка лідера. Вперше програв і «Колос», який виступав у Черкасах проти «Дніпра». Рахунок — 1:0. Найбільше м'ячів було забито на стадіоні у Северодонецьку. Тут «розбушувався» «Нафтовик» з Охтирки. У першому таймі у ворота «Хіміка» влетів один м'яч після удару Тимченка. А в другому той же Тимченко відзначився ще двічі: на 60 та 87-й хвилинах. А коли цей форвард «відпочивав», то голи забивали Задорожний (57 хв.) та Горох (64 хв.). Гості перемогли — 5:0.

Першу перемогу на виїзді здобув новачок і аутсайдер — «Стахановець». У Харкові Плотников з пенальті вразив ворота «Маяка». Після цього удару «Стахановець» поступився останнім місцем харків'янам.

Результати інших матчів такі: «Зірка» — «Кристал» — 1:1, «Океан» — «Сталь» — 0:0, «Чайка» — «Шахтар» — 1:1, «Кривбас» — «Карпати» — 2:0, «Маяк» (Очаків) — «Закарпаття» — 1:2, «Десна» — «Темп» — 2:0, «Автомобіліст» — «Верес» — 1:1.

Після поразок «Прикарпаття» і «Колос» не втратили лідерства. У них відповідно 21 та 19 очок. У «Кристала» — 18. «Закарпаття» і «Приладист» мають по 17 очок.

Ігри наступного туру відбудуться 28 травня.

Ярослав СЕРГІЄНКО.

Моє і наше

Мандат на опеньки

Колгосп імені 17 Вересня Дубнівського району повідомив через пресу, що віднині за збирання грибів та ягід у колгоспному лісі треба платити. За суниці, приміром, три карбованці. Газета «Вісті Ровенщини» з цього приводу нагадала, що природа у нас є добром загальнонародним.

А голова колгоспу Борис Альонов стоїть на своєму:

— Ми той ліс доглядаємо, тримаємо лісника, людей влітку приїздить дуже багато, задарма збирають гриби та ягоди, смітять, траву витоптують, мусимо ж ми все те якось відшкодовувати?

Справді, коли ми полюбимо господаря, де б він не був: у лісі, чи в полі, чи в «загальнонародній» лазні або їдальні?

Сергій МЕЛЬНИЧУК,
власний кореспондент «Голосу України».
Ровенська область.

Мал. Володимира ВАСЬКОВЦЕВА.

Реалії

БУЛА У ШКОЛІ ЗБРОЯ...

Дедалі відчутніше ставиться під сумнів доцільність початкової військової підготовки в школах. Чимало учбових закладів здали зброю на збереження органам внутрішніх справ. Але, як виявляється, не тільки міліція займається вилученням шкільних арсеналів. Недавно в Дем'янівській середній школі Першотравневого району викрадено три дрібнокаліберних та п'ять пневматичних гвинтівок, два пневматичних пістолети і три учбових автомати. Де сьогодні гуляє ця небезпечна зброя? Її пошук триває.

Юрій ДОЦЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Донецька область.

Конфліктна ситуація

ПІДГОРОДНЯНСЬКЕ ДИШЛО

Конфлікт між двома землекористувачами-сусідами несподівано дістав своє продовження у Радах народних депутатів — Підгороднянській міській та Дніпропетровській обласній. Причому остання програє, бо в Підгороднянській мають звичку вертіти законом, як отим горезвісним дишлом.

— У нас інша думка, і ми не дозволимо нікому нас повчати,— тоном, який не дає підстав сумніватися в його рішучості, оцінює ситуацію голова міськвиконкому Юрій Титов...

Майже п'ять років триває непристойна тяганина навколо нібито й дріб'язкової ситуації «міжсусідського» значення, до якої вже втручався і Кремль з прокуратурою, і київські правознавці першої руки. Мені ж говорили, що для будь-якого фахівця суть непорозумінь між батьком капітана Державтоінспекції Дніпропетровського району Григорієм Спицьким і учасником ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС Юрієм Козленком — є нескладною.

Свого часу Григорій Васильович продав успадковане ним від матері володіння Козленкам. Але коли там почав мешкати наймолодший Козленко — Юрій, колишньому власникові здалося, що він ще й досі має право поводитися з проданим землеволодінням, як із спадковим: усе набавляв та й набавляв собі землиці, видозмінюючи конфігурацію присадибної ділянки на шкоду сусідові.

Нарешті, в один із святкових днів, коли не було сусідської родини вдома, електрозваркою зрізав стояк воріт, самочинно захопивши значну частину «спадщини». Блискавично постав і сучасний тин із металевої сітки, якому позаздрив би відомий Галушка зі своїм плетеним і хитким.

Підгороднянський міськвиконком у тодішньому складі надзвичайно блискавично спеціальним рішенням узаконив самозахват. Чому? Місцеві знавці всміхаються: на той час усі три сини Г. Спицького носили міліцейські погони офіцерів...

Майже два роки обурений «бліцкригом» Юрій Козленко змушений обстоювати свої права. Прокуратура Дніпропетровського району (саме сюди територіально входить Підгороднє) внесла протест на незаконну ухвалу. Справедливість була відновлена. Тільки хто ж міг передбачити «зв'язки» Спицьких?

— Я тебе за тиждень посаджу в кутузку! — громотів кулачищем на невгамовного «скаржника» колишній начальник райвідділу міліції Г. Бабенко.— Припини писати, бо гірше буде...

«Розмова» ця відбувалася в начальницькому кабінеті у присутності Спицького-сина старшого, що й нині працює в Державтоінспекції. Правда, Юрія залякати не просто. Вчорашній солдат-автомобіліст, під час атомної трагедії у 1986 році він добровільно поїхав у Чорнобиль, сів на бетоновоза й самовіддано трудився безпосередньо на АЕС.

Однак «зустріч» у райвідділі мала продовження з примітивним «компроматом». Дві сфабриковані кримінальні справи(?) із сміховинними протоколами допитів, викликами до суду й прокуратури чорнобилець пережив стійко, чим неабияк позбавив рівноваги винахідливого позивача Спицького-батька із своєю професійною «командою». І це цинічно-свавільне переслідування, мабуть, скінчилося б, якби...

Якби на той час міськвиконком (а тепер і Раду) не очолив колишній майор Дніпропетровського **райвідділу внутрішніх справ** Ю. Титов. По-міліцйному оперативно (незважаючи на законодавчі акти і прозаїчні, зате очевидні техпаспорти землеволодінь), за допомогою вигаданих і підтасованих «фактів» Юрій Олександрович енергійно розв'язав земельний «вузол». З'явилася на світ божий постанова міськвиконкому № 198 від 27 вересня 1989 року, якою потерпілому зменшувалася присадибна ділянка на цілих 6 соток із наявних 15. Щоб знав «наших» і нашу місцеву владу!

До конфлікту втручаються депутат облради О. Міщенко, народний депутат СРСР Я. Безбах, рішуче запротестувала прокуратура України. Отут виконком обласної Ради після грунтовного вивчення справи і виніс своє рішення за № 478. Воно скасувало незугарну самодіяльність міськвиконкому, зобов'язавши «встановити межі земельних ділянок громадян Г. Спицького і Ю. Козленка з урахуванням наявної технічної документації, акта відведення землі Г. Спицькому».

Гадаєте, тепер уже ні варіантів, ні надій, ні можливостей для волюнтаристських маневрів у голови міськради не залишилося? Помиляєтесь. Ю. Титов виявив і тут свою винахідливість. Рятуючи честь мундира, а також давні дружні стосунки з колегою — капітаном В. Спицьким, Юрій Олександрович елементарно проігнорував рішення виконкому облради. Ну й що з того, що воно обов'язкове для виконання? У нього, бачте, інша думка, і він не дозволить, щоб його повчали.

Як це розуміти?

Зовсім недавно підгороднянські народні обранці записали в одному з пунктів нової постанови: **«Рішення нинішньої сесії міськради народних депутатів щодо земельної незгоди між громадянами Г. Спицьким і Ю. Козленком вважати остаточним і таким, яке не підлягає скасуванню Радами вищих рівнів».**

Так і хочеться разом із Юрієм Титовим і його слухняними депутатами урочисто вигукнути: «Нехай живе Підгороднянська Верховна Рада!».

Тільки ж навіщо так смішити людей і брутально збиткуватися над законом? Гірко усвідомлювати, що й обласна Рада не спромоглася примусити виконати своє ж рішення підпорядковану їй, але не керовану міськраду. Чи тепер без допомоги Верховної Ради Української РСР не обійтися?

Михайло СКОРИК,
заступник головного редактора газети Рад народних депутатів Дніпропетровської області «Собор».
Підгороднє
Дніпропетровської області.

ЯК МИ ДО ШЕВЧЕНКА ХОДИЛИ

До Коростишева їхали ми десятого травня з суто просвітянською метою: спільно з жіночою громадою Руху, яка мала прибути з Києва, покласти квіти до пам'ятника Тарасу Шевченку, заспівати «Заповіт», розповісти людям про День Матері, який вперше в цьому році відзначала демократична громадськість України в другу неділю травня.

Ми — це представники «Животоків», товариства української мови імені Тараса Шевченка з Житомира.

Десята година ранку. Стоїмо біля універмагу. Під'їжджають автобусом жінки з Києва. Серед них — відома художниця Тетяна Яблонська, керівник громади Марія Драч, група дівчаток дитячого хору імені Г. Верьовки.

Жінки розгортають гасла, які промовляють правду про радіаційну катастрофу на Україні, про забруднення її грунтів. Піднімають національні синьо-жовті прапори.

Почали підходити мешканці райцентру, цікавитися, хто ми і чого приїхали. Дехто скаржився на свавілля міліції менше місяця тому, коли під час похорону учня ПТУ Андрія Дейбуса виник відомий конфлікт між громадянами і місцевою владою.

Зрозуміло, наш приїзд не міг залишитися непоміченим для місцевих стражів порядку. Через 10 — 15 хвилин уже підрулював міліцейський «уазик» (державний номер 27—18 ЖИА), з якого вийшли майор і чоловік у цивільному. Міліціонер грізно мовив:

— Єто несанкціонірованний мітінг! Ррразойдісь! Ви не маєте права без дозволу!

...Ми сіли в автобус, аби доїхати до самого пам'ятника. Але для цього нам потрібно було виїхати з міста. І коли вже водій надумав зробити лівий поворот, раптом буквально під колесо підрулили міліцейські «Жигулі» 25—85 ЖИА з мигалкою, наказали водієві зупинитися.

— Ніякого повороту! Їдьте прямо і тільки прямо!

— Але нам потрібно назад, — намагаємося пояснити старшому лейтенантові.

— Тільки прямо! — звучить суворо.

— Куди? В Житомир, Хмельницький, Чернівці?

— Куди хочете. В Коростишів вам не можна.

— За яким правом ви вирішуєте кому куди їхати? На якій підставі забороняєте заїхати до міста? Свободу пересування нам гарантує Конституція.

— Не знаю, що вам гарантірує Конституція, а в город вас ні пущу! — прозвучало категорично.

...Під'їжджає міліцейський «уазик», з якого виходять двоє: той самий майор, і ним високий чоловік — у цивільному. Встряють у розмову. З відеокамерою підходить до гурту оператор, що прибув з Києва, і починає знімати нашу розмову на плівку.

Що тут сталося! Чоловік у цивільному кинувся вперед, вдарив кулаком по голові оператора, рвонув відеокамеру до себе і хотів з нею вскочити в міліцейську машину. Але жінки сміливо кинулися до нього, взяли попід руки і відібрали камеру в нахаби. Це був розбійницький, хуліганський напад у присутності працівників міліції. Проте вони й пальцем не поворухнули, аби затримати хулігана. А він, відступаючи перед сердитим жіноцтвом, яке соромило нападника, сховався в міліцейську машину.

Я підійшов до майора, показав посвідчення депутата обласної Ради, просив назвати себе. Майор відмовився. Тоді я став вимагати як представник державного органу влади, щоб з'ясував особу нападника і хулігана в цивільному. Майор і відповів, як школяр-першокласник, страшно калічачи і російську мову, й українську:

— Я того чіловєка ни знаю.

— Як не знаєте? Він з вами приїхав, разом були ви біля універмагу, і тут.

— Єго шафйор узяв з лічного жиланія.

— Тим потрібніше встановити особу невідомого. Може, це якийсь злочинець, що втік з тюрми?

Майор Довбенко Микола Петрович (ми таки взнали його ім'я) відмовився назватися. Не зреагував на моє запитання і на депутатське посвідчення. Бо добре знав нападника і тому рішуче взяв під свій захист.

«Пашол ти вон, ддіпутат!».

— раптом вигукнув той самий старший лейтенант, мабуть, автоінспектор, злісно цідячи крізь зуби слова, вовком зиркаючи з-під козирка кашкета. Себе він теж відмовився назвати.

— Я власть! — кричав.

— Ви лише найняті владою охороняти громадський порядок, не більше, — зауважую.

Лейтенант не реагує.

Тим часом серед керівництва району поширювався переполох. Примчали на околицю міста (ми стояли біля під'їзду з боку Житомира) заступник голови райвиконкому Антоніна Демченко, начальник міліції полковник Петро Іщенко, другий секретар райкому компартії Анатолій Омельчук, шеф місцевого КДБ, а також голова райвиконкому Володимир Куценко. І всі в один голос: не можуть вони дозволити нам поклонитися Кобзареві, покласти квіти до пам'ятника, заспівати «Заповіт», розповісти людям про День Матері.

Мовляв, місто і так наелектризоване недавнім конфліктом з міліцією та ЗМОПом, наш похід до Шевченка може викликати (а, може, й ні) ланцюгову реакцію в сотень даремно скривджених коростишівців, вони можуть знову піти на конфлікт. Якраз повертаються засуджені на 15 діб учасники попереднього конфлікту. Тим більше, що в нас — кілька національних прапорів. А то — взагалі крамола. Синьо-жовті стяги справляють, мовляв, на мешканців міста революційний вплив. І тут хтось з оточення начальства закричав:

— «Запавєта» — бандеровской пєсні, спєвать ми вам нє позволім!

Його поправив хтось із своїх, із розумніших:

«Заповіт» — не бандерівська пісня, її написав Шевченко.

Крикун видав ще одну «перлину»:

— Може, і написал, но всє равно он з одной компанії з Бандєрой.

На нього зацикали.

Та дівчаток у національному вбранні, котрі хотіли підійти до Шевченка, не пустили. Мабуть, і в дітях бачать загрозу владі?

Святослав ВАСИЛЬЧУК,
депутат Житомирської обласної Ради.

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

Маленький завод продовольчих товарів, що у Струсові на Тернопільщині, виробляє майонез, інші необхідні харчові продукти, розливає олію. За два місяці цього року він спрацював збитково, хоча колектив у цьому не винний. Просто вартість сировини, матеріалів піднялася настільки, що ціни на готову продукцію не перекрили витрат на виробництво. Прибутки, які були на початку року, завод «з'їв». Щоб виплачувати заробітну плату працівникам, розрахуватися з постачальниками, доводиться просити у банку кредити. За це теж треба платити.

Нотатки економіста

ЗАВОД ДЛЯ ФЕРМЕРА

Ситуацією, що склалася нині у країні, скористувалися монополісти та підприємства військово-промислового комплексу, які в порядку конверсії виробляють обладнання для харчовиків. Ще рік тому лінія розливу мінеральної води продуктивністю 6000 пляшок на годину коштувала 60, сьогодні — 300 тисяч карбованців, хоча техніко-економічні та експлуатаційні параметри ті ж самісінькі.

Простоюють також лінії, автомати, напівавтомати по розфасовці продовольчих товарів: немає ламінованого паперу, пергаменту, коробкового картону. Калінінградський паперовий комбінат пропонує ламінований папір, коробковий картон за цінами, які перевищують діючі прейскуранти у 8 — 10 разів, до того ж за умови, що йому в обмін продадуть цукор, м'ясо. Така ж картина з полімерними матеріалами, кришками для консервування, банками.

Я навів окремі епізоди з практики діяльності харчових підприємств області. В цілому ж — за сумними прогнозами Тернопільського об'єднання по випуску харчових продуктів — галузь вже цієї весни очікує заборгованість банкам за кредити 600 — 700 тисяч карбованців. І, якщо справи будуть йти так само й надалі, в кінці року збитки досягнуть двох мільйонів карбованців замість п'яти мільйонів прибутків у 1990 році. Високопоставлені керівники з Києва обіцяють харчовикам дотацію, яка покриє збитки. Проте звідки за сьогоднішнього дефіциту бюджету знайдуться кошти на дотацію?

Розумію, прямі зв'язки між партнерами стають основною формою їх взаємовідносин. Усвідомлюю, для налагодження їх потрібен час.

Тільки не варто експериментувати на промисловості по переробці сільськогосподарської сировини, виробленню продовольчих товарів. Тому, на мій погляд, зводити все до незбалансованості цін, незабезпечення виробництва матеріальними ресурсами — означає спростити проблему.

Навряд чи хтось візьметься назвати, скільки центнерів картоплі, овочів, фруктів, зерна залишилися не зібраними на полях, скільки молока скисло по дорозі з ферми до молокозаводів. Але ось цифри статистики. В 1990 році область продала картоплі на 32 000 тонн, зерна на 13 000 тонн, молока на 15 800 тонн, а м'яса на 12 300 тонн, буряків на 708 000 тонн менше, ніж у 1989 році.

Так уже повелося, що колгоспи та радгоспи не мають можливості переробляти власну сировину у продовольчі товари. Більше того, вони в цьому не зацікавлені. Коли формувався агропром, передбачалося об'єднати під одним адміністративним дахом виробників та переробників сільськогосподарської сировини. Альянсу не сталося: кожний залишився при своїх, як то кажуть, інтересах. Вже третій рік будується новий корпус Тернопільського заводу продовольчих товарів — кінця поки що не видно. Розширення та технологічне удосконалення харчової промисловості за останні роки здійснювалися у порядку самодіяльності, за рахунок власних коштів та зусиль самих харчовиків. У цей же час величезні кошти вкладалися у розвиток сільського господарства: ніхто не візьметься підрахувати, скільки грошей пішло на гігантські ферми-комплекси, у що обійшовся не менш гігантський парк сільськогосподарської техніки та автомобілів, який більше іржавіє, ніж діє.

Зате можна на пальцях перерахувати колгоспи та радгоспи, що мають власну технологічну базу для переробки продукції: міні-молокозаводи, м'ясо- та овочепереробні цехи, холодильники-склади. Хоча в 1991 році підвищили закупівельні ціни на сільськогосподарську сировину, колгоспам, радгоспам, селянам, нарешті, невигідно нарощувати обсяг виробництва цієї сировини. Нові закупівельні ціни лише трохи компенсують затрати від збільшення цін на добрива, запасні частини, залізничні перевезення, матеріали. І так буде доти, доки сільськогосподарські підприємства продаватимуть лише сировину.

Як на мій погляд, є два варіанти вирішення проблеми.

Перший — створити в кожному колгоспі чи радгоспі, фермерському господарстві власне переробне мінівиробництво. Однак у республіці потрібного обладнання ані малі, ані великі заводи не виготовляють. По-моєму, ніхто навіть і не проектує. Щоб купити таке обладнання за кордоном, потрібна конвертована валюта. Союзні відомства (Міністерство сільськогосподарського машинобудування, міністерства військово-промислового комплексу) продовжують навантажувати свої підприємства, розташовані на Україні, всім чим завгодно, тільки не тим, що потрібно для реального розв'язання продовольчої проблеми. Вважаючи, що Україна має значний аграрний та переробний комплекс, пропоную створити республіканське міністерство сільськогосподарського та переробного машинобудування, яке б зосередило управління виробництвом різноманітної сучасної техніки для сільського господарства та переробної промисловості. Адже на більшості машинобудівних підприємств не поспішають з роздержавленням (точніше, їх не відпускають на свободу). Тож буде корисно застосувати адміністративні методи управління.

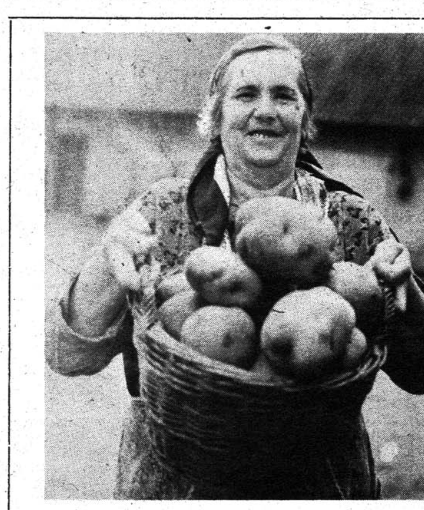

Другий варіант. Було б економічно вигідно для суспільства, якби харчові підприємства не виробляли продовольчі товари від свого імені, а надавали платні технологічні послуги колгоспам, радгоспам, фермерам, орендарям. І нехай на етикетці зазначається: вироблено таким ось колгоспом та заводом продовольчих товарів. У цьому випадку сільськогосподарські підприємства частину врожаю продаватимуть не як сировину, а як харчові продукти, готові для використання. До речі, такий підхід практикується в Китаї, Ізраїлі. Він довів свою ефективність: насиченість ринку харчовими продуктами в цих країнах не йде ні в яке порівняння з тим, що у нас.

Щоб вирішити цю проблему, на Україні є і матеріально-технічна база (нехай не дуже сучасна), солідний науковий, інженерний потенціал, знайдуться й матеріальні ресурси (за рахунок військово-промислового комплексу). Немає, на мій погляд, лише одного — компетентного і відповідального господаря.

Хто візьметься за це?

Герберт ГЕЛЛЕР,
старший науковий працівник об'єднання «Маркетинг» при Тернопільському інституті народного господарства.
Тернопіль.

Фото Івана ПАРАДОВСЬКОГО.

ТАК УЖЕ ПОВЕЛОСЯ, ЩО КОЛГОСПИ І РАДГОСПИ НЕ МАЮТЬ МОЖЛИВОСТІ ПЕРЕРОБЛЯТИ ВЛАСНУ СИРОВИНУ У ПРОДОВОЛЬЧІ ТОВАРИ. БІЛЬШЕ ТОГО, ВОНИ В ЦЬОМУ НЕ ЗАЦІКАВЛЕНІ. ЩОБ ВИРІШИТИ ЦЮ ПРОБЛЕМУ, НА УКРАЇНІ Є МАЙЖЕ ВСЕ. НЕМАЄ ЛИШЕ ОДНОГО — КОМПЕТЕНТНОГО Й ВІДПОВІДАЛЬНОГО ГОСПОДАРЯ.

Рецензія

УКРАЇНУ ВІДРОДИТЬ ПІДПРИЄМНИЦТВО

Книга Я. Корнаї «Шлях до вільної економіки. Відхід від соціалістичної економіки» є порадницею і дороговказом для кожного підприємця, кожного, хто хоче успішно брати участь у перетворенні України в здорову, процвітаючу державу. Вона допоможе вам усе зрозуміти, свідомо обрати свій шлях при «відході» від нинішньої економіки України.

Це перша новітня книга-підручник сучасного економічного мислення, яка вийде на Україні українською мовою, перше видання і в СРСР, бо російський переклад — це попередня версія, що має деякі розбіжності з нинішньою.

Я. Корнаї, безперечно, економіст-вчений у рідкісній, але вкрай важливій для нової України галузі. Адже на Заході є багато спеціалістів-радянологів, які знають нашу економіку з підручників, газет, журналів, інформації ЦРУ. Дещо дало їм і стажування у нас. Проте ці люди, як правило, не є експертами в сучасній західній економічній теорії. Тож розвиток «перебудови» у нас показав, які обмежені знання про «радянську» економіку мають західні експерти.

А Я. Корнаї, відомий угорський економіст, дуже добре знає «командну», «соціалістичну» економіку Угорщини, є знавцем західної економічної науки. Він — повний професор Гарвардського університету в США. Крім того, — член кількох західних академій наук. До останнього часу в Радянському Союзі ім'я і праці Корнаї замовчували.

Ключ до успіху концепції і програми перетворення «соціалістичної» марнотратної економіки автор бачить у тому, що всі заходи треба здійснювати у цілісності, комплексі. Крім того, читач знайде у книзі потрібні, сучасні поради щодо формування дуалістичної економіки в країнах колишнього соціалізму. Корнаї за створення приватного сектора, але в поєднанні з державним. Значний сектор державних підприємств, на його думку, неминучий в Угорщині та в інших «соціалістичних» країнах.

Свіжо і по-новому вчений розкриває процес формування життєздатного конкурентного ринку. Насамперед треба зупинити інфляцію, відновити бюджетну рівновагу, забезпечити регулювання попиту в межах всієї економіки (макропопиту).

У книзі, яка незабаром вийде, розкрито також питання формування раціональних цін. За Я. Корнаї, це не те, чим є павлівсько-рижковське підвищення цін...

Книгу можна замовити із післяплатою за адресою: Київ-Центр, вул. Кірова, 4, магазин «Наукова думка».

Веніамін СІКОРА,
доктор економічних наук, професор.
Київ.

Експрес-новини

Президент США Буш заявив, що хоче бачити новий радянський економічний план до того, як буде прийняте рішення про надання СРСР допомоги і запрошення Горбачова на економічну зустріч керівників західних держав на вищому рівні. Ця зустріч відбудеться у Лондоні в середині липня. Буш наголосив, що «запрошення Горбачова на цю зустріч повинне бути більше, ніж жестом». За словами американського президента, він з нетерпінням чекає новий економічний план СРСР виходу з кризи, який до Вашінгтона привезе радник Президента СРСР Примаков. Інший радник радянського Президента, Явлинський, в цей час обговорює з фахівцями в Гарвардському університеті пакет економічного і політичного співробітництва між США і СРСР.

* * *

Як повідомило агентство Рейтер, Куба розпочала виведення останніх підрозділів своїх військ з Анголи. Кубинські війська будуть виведені на місяць раніше, ніж передбачалося договором 1988 року. На наступному тижні між опозиційним угрупованням УНІТА і урядом Анголи відбудеться підписання офіційного мирного договору, який передбачає проведення вільних виборів.

* * *

Підрозділи румунської поліції почали патрулювання в місті Тиргу-Муреш. Під охорону взято найважливіші об'єкти. Цей захід викликаний заявою Демократичної спілки угорців Румунії, яка має намір скликати в цьому місті з'їзд. Торік у результаті етнічних зіткнень тут загинуло кілька чоловік.

* * *

Президент ЧСФР Гавел прибув до Фінляндії для обговорення проблем європейського співробітництва та торгівлі. Президент ЧСФР також відвідає Данію. Перед тим у рамках візиту до північноєвропейс ь :: и х країн Гавел у Стокгольмі відкрив виставку художника-емігранта з Чехо-Словаччини Юрія Колара.

НАУКОВЦІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

Незважаючи на стале твердження про безнадійне відставання радянської науки, треба погодитися й з тим, що ми й надалі опановуємо космічний простір, маємо чи не найбільший інженерний корпус, а деякі наші технічні розробки готові придбати славнозвісні японські електронні фірми. При цьому радянським науковцям завжди не вистачало широкого спілкування з зарубіжними колегами. Потрібно було вишукувати виходи з вакууму і самоізоляції, які складалися десятиліттями з причини «підвищеної секретності». Однією з тих організацій, яка давала можливість вченим з СРСР ставати стипендіатами або проходити за кордоном стажування, була Німецька служба академічних обмінів (ДААД).

Цього разу завдяки спільним зусиллям ДААД, Генерального консульства Федеративної Республіки Німеччина в Києві, Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР на базі Київського політехнічного інституту відбувся семінар колишніх слухачів і стипендіатів ДААД.

На зустріч з'їхалися науковці, які колись удосконалювали свої знання під егідою ДААД, тепер займають провідні місця у вищих навчальних закладах, науково-дослідних інститутах у Радянському Союзі і за кордоном.

Відкриваючи семінар, ректор КПІ Петро Таланчук наголосив, що об'єднання Німеччини сприятиме розвиткові відносин між УРСР і ФРН, дасть ще більший поштовх для наукових контактів.

У свою чергу, говорячи про розширення зв'язків, президент ДААД Теодор Берхем зазначив, що нині відкриваються нові перспективи і є широкі можливості запрошувати більше науковців на стажування до Німеччини. На зустрічі виступили: виконуючий обов'язки Генерального консула ФРН у Києві Рольф Вельбертс, міністр вищої і середньої спеціальної освіти Володимир Пархоменко. Промовці відзначили велику роль ДААД у підготовці наукових кадрів, конкретну роботу в галузі нових технічних розробок.

Доктор Теодор Берхем виступив з доповіддю «Радянський Союз і Європа — нові шляхи і перспективи».

Під час семінару працювали секції «Електротехніка і електроенерготехніка», «Механіка і машинобудування», «Фізика».

На секційних засіданнях хотілося б відзначити виступи професора з Аахена Герхарда Пітша, професора з Карлсруе Йенса Віттенбурга, доцента Ленінградського технічного університету Олександра Золотова.

Ця зустріч викликала широкий інтерес у студентських колах і, на мою думку, стимулюватиме розвиток «молодіжної» науки.

Гості мали можливість ознайомитися з історичними пам'ятками Києва та виставкою технічних досягнень, експонати якої не поступалися кращим зразкам світової наукової думки.

Тарас ПЕТРІВ.

Фотоінформація

Чи не здивувалися б ви, якби побачили, що до пам'ятника Богданові Хмельницькому чи до могили Івана Сірка ідуть солдати зі своїми нареченими? Ідуть у день шлюбу поклонитися славі предків своїх. Бо військові традиції передаються у спадок — на звитяги майбутніх поколінь. Про це свідчать і французькі військовослужбовці, які разом з нареченими в день весілля приходять поклонитися праху Наполеона, з молитвою про мир у сім'ї і на Землі...

Фото ТАРС,

Політичний прогноз

ХТО ЗМІНИТЬ ПЕРЕСА ДЕ КУЕЛЬЯРА?

У кулуарах Організації Об'єднаних Націй дедалі активніше обговорюється питання про те, хто займатиме пост генерального секретаря ООН. Хоч до офіційної дати голосування Генеральної Асамблеї по кандидатурі генсека залишилося ще близько семи місяців, уже ясно, що конкуренція буде досить гострою. Вже сьогодні в ООН ходять списки, в яких названо майже три десятки прізвищ, у тому числі і кандидатура Едуарда Шеварднадзе.

1991 рік стане десятим і останнім роком мого перебування на посту генсека, заявив Х. Перес де Куельяр три місяці тому. Нинішні активні дискусії щодо кандидатури— багато в чому результат упертих чуток про те, що, можливо, Перес де Куельяр залишить свій пост ще до закінчення строку повноважень. Війна у Перській затоці, на думку ряду експертів, примусила генсека всерйоз подумати про вихід на відпочинок.

Однак на сьогоднішній день поки що є один офіційний кандидат — генеральний секретар ЮНКТАД Кеннет Дадзі, висунутий Ганою, громадянином якої він є. Взагалі африканські країни чинять дедалі зростаючий тиск, щоб черговий генсек був обраний від Африки. Передбачається, що в червні на зустрічі на вищому рівні країн — членів Організації африканської єдності в Лагосі буде прийнята відповідна резолюція.

Принцип почергового делегування кожним континентом свого представника на пост генсека ООН, хоча і має своїх прихильників, ніколи не був офіційно визнаним. Схвалення подібного підходу могло б, на думку ряду спеціалістів, призвести до падіння ефективності діяльності генсека.

У списку можливих кандидатів на вищий пост найбільшої міжнародної організації, який циркулює у відділенні ООН у Женеві, також є: Прем'єр-міністр Норвегії Г. Харлем Брундтланд, колишній глава уряду Італії Б. Кракси, директор відділення ООН в Женеві Я. Мортенсон.

Крім того, називають кандидатури М. Тетчер, нинішнього міністра закордонних справ Норвегії Т. Столтенберга, канадського мільйонера М. Стронга, лауреата Нобелівської премії миру, колишнього президента Коста-Ріки О. Аріаса Санчеса.

Що стосується представників на пост генсека ООН від СРСР і Великобританії, то навряд чи хтось з інших постійних членів Ради Безпеки погодиться на подібний варіант. Згідно з процедурою для вирішального голосування на Генеральній Асамблеї кандидатура майбутнього генерального секретаря має бути «рекомендована» Радою Безпеки.

Віталій МАКАРЧЕВ.

Наш прес-клуб

Очима зарубіжних колег

Невпевнені в тому, що розпочаті М. Горбачовим процеси в кінцевому підсумку приведуть до демократичної реформи, майже всі західні політики вважають, що практично нічого не можуть зробити, щоб вплинути на ці процеси. Така пасивність грунтується на хибних посилках і здатна призвести до одного з найбільших політичних провалів сучасності. Насправді Захід може відіграти вирішальну роль у процесах, що відбуваються в Радянському Союзі в бік мирної, демократичної та орієнтованої на ринкову економіку реформи. Для цього в його розпорядженні є політика обумовленої фінансової допомоги Москві. Нині важливо ясно і чітко запропонувати Москві певний пакет фінансової допомоги. Радянські люди повинні добре уявляти, які вигоди їм принесе підтримка реформаторів і які нестатки можуть спричинити подальші некомпетентні імпровізації. Маючи таку опору (з боку Заходу), радянські реформатори можуть використати свій шанс і добитися справді історичного прориву до перемоги.

«Вашінгтон пост»
(США).

* * *

Надання радянським людям кредиту в 1,5 мільярда доларів на закупівлю продуктів є хорошою справою. Це також відповідає основним американським інтересам. Тому приємно чути, що президент Буш шукає шляхів надання такої допомоги, незважаючи на численні поради не робити цього. Подаючи допомогу Радянському Союзу, Буш також підтримує згоду між Горбачовим і Єльциним, що може вдихнути нове життя в реформи. Ця допомога стане подоланням опору прихильників жорсткого курсу щодо СРСР у США, які є її противниками. Вони хочуть, щоб в СРСР загострились економічна криза і політична нестабільність, а це призвело б до падіння Горбачова.

«Нью-Йорк таймс»
(США).

* * *

Ізраїльський уряд уперше відкрито визнає, що десятки тисяч радянських євреїв відкладають свій переїзд до Ізраїлю або взагалі відмовляються від таких планів, оскільки країна неспроможна забезпечити роботою тих, хто вже перебуває тут. У десятках емоційних виступів, що прозвучали за останніх півтора року, ізраїльські керівники пов'язували надії їхньої країни на майбутнє з успішною абсорбцією євреїв з Радянського Союзу. Тепер вони визнають, що ці плани терплять провал. Наприкінці минулого місяця уряд переглянув свої офіційні підрахунки, заявивши, що, як передбачається, в нинішньому році сюди приїдуть не більше 200 тисяч радянських євреїв, а не 300 або 400 тисяч, як очікувалось раніше. Деякі офіційні особи говорять, що насправді ця кількість може бути навіть ще меншою.

«Нью-Йорк таймс»
(США).

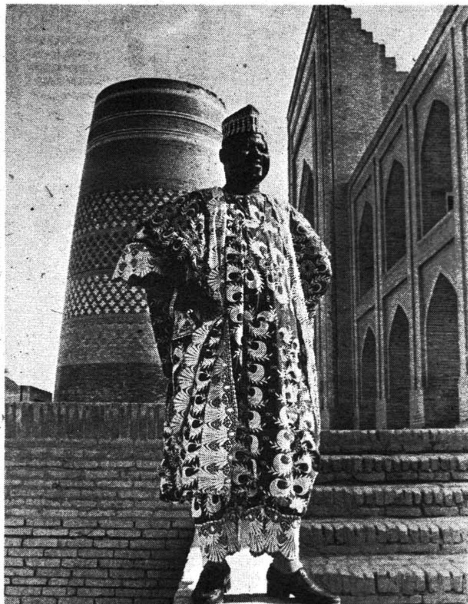

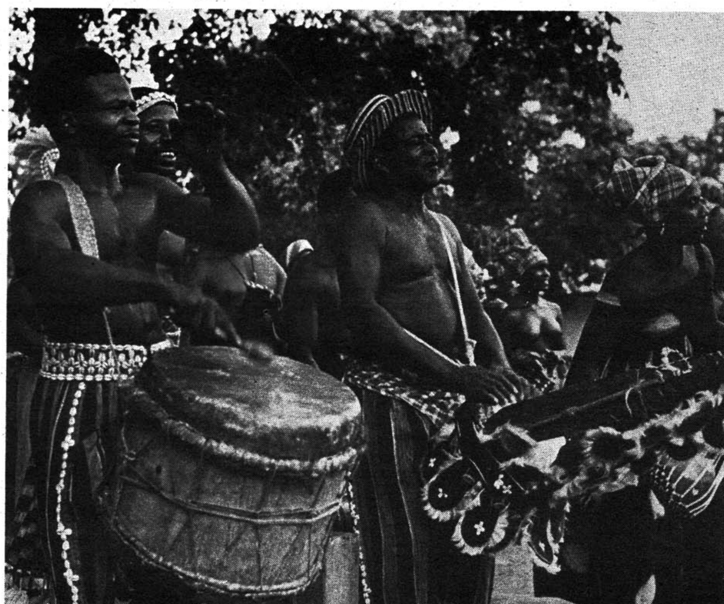

Земля людей

Рубрику веде
М. Ф. Козловський.

ДЕНЬ ВИЗВОЛЕННЯ

Літ 30 тому ми говорили й писали про незалежність Африки так само гаряче, як нині говоримо й пишемо про нашу власну незалежність.

Це дає нам моральне право вважати 25 травня— День визволення Африки — зовсім небайдужим для нас святом. Взагалі, між Україною й Африкою багато спільного. І тут, і там є свій Південь, Захід і так далі. Щоправда, там — усе це трохи далі одне від одного. Але, скажімо, і у нас, і у них Південь відомий як останній оплот білих армій. У нас із ними — багатющий фольклор, є навіть спільні приказки. Порівняймо: гуртом і батька легко бити, або — не полюй одинцем на носорога. Або: добре там, де нас нема, і — якби в Європі добре жилося, білі люди не пливли б за океан. А ще, можливо, не випадково деякі наші міста називаються так: Чернігів, Черкаси, Чернівці, Чорнобиль. А наші і їхні великі люди колись мали по триста дружин — як ото князь Володимир (ще до хрещення), або вождь Зулус-Чака. І все не тому, що вони були якимись винятковими мужчинами, а просто — було з чого вибирати! Аби в цьому переконатися — погляньте лиш на одне з оцих фото. Або прогуляйтеся — ну, хоч би й по Львову і, якщо пощастить, почуєте, як бабця кличе онука: «Юзику, а ходи їсти зупи!». А Юзик кричить: «Не хочу зупи!» — і Юзик той, мов дві краплі води, схожий на Патріса Лумумбу... Отож не смійтеся над американцями, котрі свого часу зняли фільм про нашого Тараса Бульбу, і вся козацька кіннота у тому фільмі була набрана з ледь підсвітлених негрів, з хвацькими кучерявими оселедцями на чорних голених головах. Отже, вітаємо наших африканських передплатників з сотим номером «Голосу України», завершенням кар'єри Менгісу Хайле Маріама і Днем визволення, що обов'язково приходить — до кого раніше, до кого — пізніше.

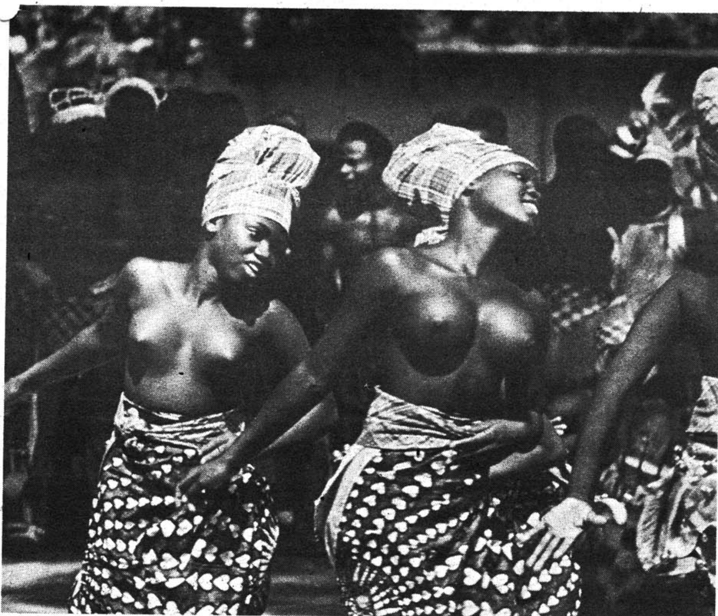

100-й НОМЕР

Вийшов друком сотий номер «Голосу України», що говорить про те, що «живий курилка». Газе-
та міцно стоїть на ногах, а це залежить від підтримки своїх читачів. Підтримка ця — у кіль-
кості передплатників і отриманих листів. Щодо передплати, то нам бажано мати б кращі ре-
зультати, а на це певною мірою впливає незадовільна доставка «ГУ» Міністерством зв'яз-
ку, від якого ми, врешті-решт, сподіваємось отримати відповідь на наші попередні публіка-
ції. З листами, яких на сьогодні отримано 12840, більш-менш благополучно. Недоліком з цього
питання можна вважати тільки те, що з листами нам треба працювати ефективніше. Отже, який
наш доробок майже за п'ять неповних місяців! Про це — невелика розповідь. Думки в ній —
різні, відверті і щирі, за що ми вдячні нашим читачам, листи яких друкувались, які і вміщені
в цій сторінці, а також тим із них, дописи яких не вдалося надрукувати в газеті. Пишіть нам.

Відділ листів та соціологічної інформації.

ПО НОВИНИ — ЗА КОРДОН

Маю ряд зауважень. По-перше, мало, дуже мало зарубіжних інформацій, своїх коментарів. Диву даєшся, що Голова нашої держави вирушає за кордон, а наші кореспонденти з ним не їдуть. По-друге, нема власних кореспондентів в інших республіках. Адже, погодьтеся, приємно було б прочитати цікаве повідомлення з-за кордону чи з інших республік — не в центральній пресі, а в нашій рідній газеті «Голос України».

А. ДЕМЧЕНКО.

Зіньків Вінковецького району Хмельницької області.

ВІСТОЧКА З ДОМУ

Із задоволенням читаємо вашу газету, що є для нас мовби вісточкою з дому. Знаходимо багато цікавих матеріалів про Україну, демократичну перебудову, про шляхи створення самостійної суверенної України. Ваша газета користується попитом серед членів товариства і є в читальні при товаристві. Вона на рівні кращих газет України, та й не дивно, бо це ж газета парламенту.

Щиро дякуємо колективу і бажаємо успіхів у творчій роботі.

Від імені членів товариства українців імені Т. Шевченка «Клекіт» голова В. ЗВІЗДЕЦЬКИЙ.

Іркутськ.

ВКОТРЕ ПОМИЛИВСЯ

Передплатив вашу газету, сподівався, що нова газета, молодий редактор та редакція, вільні від старих шаблонів, будуть друкувати правдиву інформацію.

Читаю номер газети за 8 травня — Указ про нагородження ветеранів Великої Вітчизняної війни. Там немає жодного рядового ветерана! Невже перемогу здобували тільки керуючі та спрямовуючі? Який потяг до минулих часів, коли номенклатура сама себе нагороджувала з... річчям.

Далі не читав, остогидла брехня!

М. ШЕВЧЕНКО
інвалід Великої Вітчизняної війни.

Марганець Дніпропетровської області.

МОВЧАННЯ — НЕ ЗОЛОТО

Незабаром виповниться півроку з дня виходу газети «Голос України». Думалося, що з часом цей голос буде лунати сильніше і не дасть консервативним більшовицьким силам кривдити народ. А виходить навпаки — він стає тихішим і тихішим. Відповідь може бути одна: втілюється в життя ідея лідера комуністичної більшості в парламенті. Зникла рубрика «Хто є хто», де можна було докладно дізнатися про депутатів парламенту. На сторінках газети виступають в основному депутати-комуністи, а потрібно давати можливість висловитися і представникам демократичної меншості. Чому газета не висвітлює події реально, як вони є, своїми оглядачами, а передає закамуфльовану правду невідомих кореспондентів «Укрінформу»? Маю на увазі справу Хмари, переселення росіян на південні землі України, в той час як сотні тисяч українців до цього часу проживають в Чорнобильській зоні. Хто винен в цьому сьогоднішньому геноциді? Сталіна вже немає. А як виконується Закон про мову? Запитань багато, а «Голос України» мовчить.

В. РЯБОЦЬ.

Київ.

ЩЕ П'ЯТЬ ПРИМІРНИКІВ

До виходу вашої газети в світ я не сподівався, що вона буде такою відвертою, цікавою, демократичною і поки що чесною. Завжди нетерпляче очікую листоношу і з великою насолодою перечитую всю газету. Претензій не маю, тільки вдячність. Але болісно те, що наш народ допустив такий малий тираж газети. А тому, розібравшись, що газета цікава, я за рахунок пенсії передплатив ще п'ять примірників газети до кінця року і роздаю друзям та знайомим, сподіваючись, що вони теж полюблять її. Газета заслуговує того, щоб тираж її зріс вдвоє, втроє, вчетверо...

В. ЛУСТА.

Корсунь - Шевченківський Черкаської області.

КРУТОСХИЛАМИ ДО ПРАВДИ

Експрес-інтерв'ю

На запитання нашого кореспондента відповідає працівник заводу залізобетонних виробів, мешканець міста Вишгорода Київської області В. Великий.

— Чому ви, Василю Григоровичу, передплатили нашу газету?

— Передусім «клюнув» я на вашу газету тому, що вона — видання Верховної Ради УРСР. І мені цікаво знати, що ж там діється у вищому ешелоні законодавчої влади. Пригадую, яка була за неї запекла боротьба на виборах. Наш народ гіркою долею навчений, що все залежить від верхів: як там повернуть, так ми і будемо жити. А життя нині, з одного боку, приваблює своїми крутими змінами, з другого, — тяжке через розбалансованість економіки. Як ми будемо жити далі? Відповідь на це запитання можна знайти на сторінках газети «Голос України».

— Що подобається чи не подобається вам у газеті і чому саме?

— Подобається те, що в оформленні ви не копіюєте газети, які виходять у світ десятиліттями. Ви гідно конкуруєте з новими виданнями, і вас я бачу серед лідерів творчого суперництва. І зміст, і напрям газети в цілому мене задовольняють. А тепер перейду до неприємної для вас розмови. Чому ви, м'яко кажучи, так неохоче рекламуєте свою газету? Вже котрий місяць пішов, а тираж майже той самий. На заводі, де я працюю, люди просять у мене дати почитати їм «Голос України». Знаю, що багато хто і не чув про вашу газету. Чому пасивні в цьому відношенні ваші власкори? Надрукуйте таблицю ваших передплатників по областях, і стане зрозуміло, хто і як працює.

Мені відомо, що завдання газети — інформувати читачів. Ви ж почасти вдаєтесь до великих прокламацій. Нам потрібна коротка, правдива, аргументована інформація. Ви ж її подаєте у величезних «ковбасах», що важко «пережовуються». Разом з тим виходять матеріали, особливо на внутрішню гострополітичну тематику, навмисне вами урізані. Виходьте на прямий шлях до правди, а не йдіть до неї крутосхилами.

Хочу спитати вас: де ваша, заявлена в перших номерах, маленька людина? Ви що, не можете знайти її? Частіше виходьте на вулицю, бувайте на мітингах, словом, спілкуйтеся з народом, частіше цікавтесь його здоров'ям, бо він опинився в екологічно забрудненому середовищі.

— Чи влаштовує вас доставка газети?

— Проживаючи під Києвом, доставка газети мене влаштовує. А от що робиться на периферії, зокрема в Хмельницькій області, звідки я родом, то про це просто тяжко говорити. Зарадьте чимось, щоб поліпшилася доставка. Я вважаю, що ви цим питанням, як слід, не займаєтесь.

— Що б ви побажали творцям газети, її працівникам?

— Моє побажання таке: боріться, брати мої, за суверенітет неньки-України!

Розмову вів Володимир РУБЧАК.

КОРОТКО З ЛИСТІВ

Я дуже задоволена, що передплатила вашу газету. З нетерпінням чекаємо з дідом кожний номер і читаємо від першої до останньої літери. Ми з дідом дуже старі люди, мені 73 роки, я пенсіонерка, а дідові 78 років, він інвалід Великої Вітчизняної війни І групи. Є, на нашу думку, цікаві матеріали для молоді, а також багато повчального.

Подружжя ЛАДОЖЕНСЬКИХ.

Знам'янка Кіровоградської області.

Я читач вашої газети з дня її виходу у світ. Але, на превеликий жаль, вона кудись щезла з полиць кіосків «Союздруку» у Вінниці. Ось уже більше тижня, як це сталося. Що трапилось?

Я полюбив вашу газету за змістовність і правду.

З пошаною
А. ПОСТОЛОВСЬКИЙ,
ветеран праці, член КПРС.

Вінниця.

Я пристрасний читач вашої газети, з перших днів передплачую її, роблю підшивку і зберігатиму, доки вистачить сил.

Адже це наша історія. 90 відсотків статей мені дуже подобаються, бо це мої думки, мрії, життя, але замало статей, на мій погляд, про українську національну символіку, адже це також наша історія — замурована, перекручена.

Я завжди в хорошому настрої, коли читаю вашу газету.

В. ШКЛЯРСЬКИЙ.

Дубно Ровенської області.

ПРЕМІЯ — РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА

«Голос України» я передплатив на радгосп. Щодня читаю матеріали про роботу Верховної Ради УРСР, публікації на теми історії та національного відродження. Тільки нехай газета обережніше виступає за приватизацію. Я за роздержавлення, але чи треба все передавати в одні руки! І ще. В цьому році будемо преміювати працівників радгоспу річною передплатою вашої газети.

Микола ЗІНЧУК,
директор радгоспу імені XXV з'їзду КПРС, Герой Соціалістичної Праці.

Ровенська область.

Трапилось так, що з перших номерів наша газета зацікавила міліцію. На цьому знімку, переданому з слідчих органів, — вилучені у спекулянтів купони, деякий дефіцит і... пачка «Голосу України»! Нині не те, купонами не торгують, а от «ГУ» ще в ціні. На жаль, у цім світі так заведено: або ти спекулюєш чиєюсь працею, або хтось — твоєю. Ми з двох бід обрали другу...

Злочин триває! —

З публікації у журналі «Изобретатель и рационализатор» дізналася: 30 років тому було винайдено препарат, здатний «перехоплювати» і виводити з організму радіонукліди. Його було винайдено, але... засекречено і забуто. Чи це не злочин проти людей, які могли бути врятовані, але пішли з життя (не кажучи про тих, хто втратив здоров'я) від захворювань, спричинених радіацією? Нарешті про винахід нагадала його автор Неля Кузнецова, яка взяла участь у конкурсі Білоруського фонду винахідницької діяльності, організованому з метою стимулювати пошук засобів подолання наслідків чорнобильської трагедії. У Білорусії вирішуються питання про організацію промислового виробництва вокациту. Може, й Україні до цього діла пристати? Таку пропозицію з наївністю дилетанта я наважилася висловити під час прес-конференції, влаштованої для журналістів після закінчення науково-практичної конференції «Медичні наслідки аварії на Чорнобильській АЕС», але почула: « Мало про що пише преса... Одну за одною відкриває «панацеї»... Дивно було вислуховувати таке від людей, які запевняли, що самовіддано шукають засобів захистити населення республіки від радіаційної навали, зокрема розробляють рецептуру радіозахисного харчування. Ось вона, інертність. Як її подолати?

Марина ДЯТЛОВА,
оглядач з питань охорони здоров'я.

Нелі Кузнецовій, авторові протирадіаційного препарату вокациту, присуджено премію конкурсу Білоруського фонду винахідницької діяльності. Ця нагорода — офіційне визнання досягнення... 30-літньої давності. Нарешті Батьківщина спромоглася на те, що давно зробив закордон, де відкриття Кузнецової широковідоме. Вона має пропозиції опублікувати свої роботи в Англії, з багатьох країн надходять запити на препарат.

— Коли дослідники та лікарі зрозуміли, що таке вокацит, налетіли як бджоли на мед,— згадує Н. Кузнецова. — Скільки біля мене докторських написано!

З'ясувалося, що вокацит виводить з організму не тільки радіонукліди, а й токсичні речовини, причому з вражаючою ефективністю. Кузнецова розповідає про Хайдарканський ртутний комбінат. Виробничі викиди там величезні, багато отруєнь. Ртуть нагромаджується в печінці, і вона роздувається так, що хворі самі прощупують пухлину.

— Привезла я туди вокацит на випробування. У санчастині зраділи, порошок відразу роздали хворим. Сидимо з лікарем, розмовляємо. Раптом вигук: «Лікаре, у мене печінка пропала!» Ми — туди. Чоловік свій живіт розглядає, а він — плоский. Але був же роздутий, точно пам'ятаю, сама ж на огляді була. Це після одного прийому вокациту. За три прийоми грам препарату ввібрав у себе всю ртуть з кишечника. Вийшла вона з організму, і хворого можна виписувати. Коли їхала додому, лікарі благали: пришліть іще... А де взяти? Усі порошки, що в лабораторії виробила, віддала на клінічні випробування.

На властивість целюлози вбирати в себе токсичні речовини Неля Леншина (нині Кузнецова) звернула увагу, коли намагалася з'ясувати, чому крохмаль легко засвоюється організмом, а клітковина, яка складається з тих же вуглеводів, водню, кисню, ні. Припустила, що справа у візерунку, в який складаються елементи органічної речовини. Згадайте, який вигляд мають величезні, що наводять жах на школярів, формули органічних з'єднань. В одних структура прямолінійна — розімкнуті хвилясті ланцюжки. До складу інших входять замкнуті кільця. Саме вони роблять клітковину міцнішою і позначаються на якості сусідніх груп атомів.

Щоб перевірити цей здогад, Неля Яківна розірвала кільце целюлози і піддала її дії йодної кислоти. Всупереч очікуванням, утворилася структура, ще більш сприятлива до окислення. Після обробки її окислами азоту синтезувалася нова полімерна речовина (вокацит) з п'ятичленним кисневим кільцем. Ось тобі й маєш! Це кільце — головна основа вітаміну «С». Із звичайної деревини, виходить, можна здобути дорогоцінний стимулятор, який прописують майже всім хворим.

Що подібні речовини зв'язують, вбирають у себе катіони металів і радіонуклідів, було відомо. Але вокацит цю процедуру здійснює вдвоє енергійніше. Його синтез збігся в часі з ядерною аварією на Уралі, про яку ми й до сьогодні мало що знаємо. Авторське свідоцтво на новий препарат засекретили. Але його дослідження розгорнули широко, спочатку на щурах, потім на собаках та свинях. Виявилося, що у тварини, якій давали дозу вокациту, у кров потрапило лише 2—16 відсотків стронцію, а осіло в кістяку від 8 до 15 відсотків радіонуклідів, які потрапили в організм. Фармкомітет СРСР дав дозвіл використати вокацит на людях, які споживали радіоактивно забруднену їжу.

Займалися цим головним чином біофізики, а Неля Яківна, захистивши кандидатську, більшу частину робочого дня проводила в лабораторії, відпрацьовувала технологію.

Одержувати вокацит виявилося нескладно. Перші кілограми були виготовлені не з целюлози, а з бавовни, в якої аналогічна молекулярна структура. Звичайну медичну марлю закладали у скляний посуд і заливали її йодною кислотою й розчином натрію, потім усе це змішували. Через чотири доби «кашу» виймали, відкидали на фільтр, промивали дистильованою водою і вміщували у вакуумний апарат, заповнений окисами азоту. Коли реакція припинялася, залишки азоту витісняли сухим повітрям, а синтезована речовина прополіскувалася крижаною водою. І тоді її сушили.

Для клінічних випробувань залучили добровольців (студентів-медиків). Триразова добова доза — грам вокациту — увібрала в себе в шлунково-кишковому тракті 95 відсотків стронцію, який містився у денному раціоні. Він вийшов з організму природним шляхом, не проникнувши в кров. За висновком спеціалістів 3-го Головного управління Міністерства охорони здоров'я СРСР, з прийомом препарату Кузнецової нагромадження урану в нирках зменшилося вп'ятеро, у кістках — втроє. Виявилося, що вокацит активно зв'язує іони барію, марганцю, цезію, ртуті й інших токсичних речовин. Надихався, скажімо, експериментатор парів ртуті — йому слід негайно прийняти порошок вокациту.

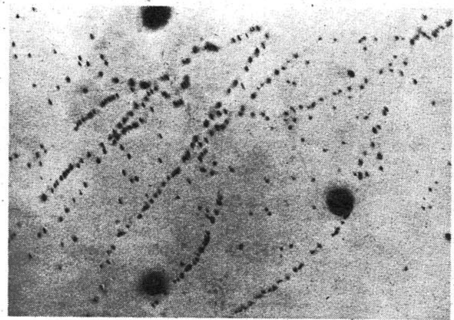

Чорні ланцюжки — то радіонукліди. За словами завідуючого терапевтичним відділенням Поліської селищної поліклініки Василя Володимировича Клепче, 20 відсотків з тих 1600 дітей, кров яких було досліджено, дали таку картину.

ПРИЙМІТЬ ЦЕ ПРОТИ СМЕРТІ

Людина, яка працюватиме в отруєному радіацією місці, прийнявши заздалегідь вокацит, може бути впевнена, що в її кров потрапить лише безпечна для здоров'я доза.

Зрозуміло, що препарати типу вокациту нам необхідні особливо тепер, коли після чорнобильської аварії до їжі людини потраплятиме все більше радіоактивного цезію, стронцію, плутонію через рослини і тварин. Виключити їх повністю з продуктів харчування нереально. Але не дати їм проникнути в кров і в кістки, як бачите, нескладно, потрібно тільки постійно мати під рукою таблетки вокациту. Необхідно вводити його в раціон сільськогосподарських тварин, адже з м'яса, молока, яєць вилучити радіоактивний бруд іншими засобами дуже важко.

Ще тоді, у 63-му, при клінічних випробуваннях було встановлено, що курс лікування вокацитом без будь-яких побоювань можна розтягнути і на півтора місяця. Він не токсичний, нормалізує артеріальний тиск, поліпшує сон, апетит, стимулює діяльність організму не гірше вітаміну «С», який зараз посилено рекомендують тим, чиє здоров'я похитнулося після чорнобильської катастрофи. Важко уявити, чим керувалися в Міністерстві охорони здоров'я і в Академії медичних наук, які дали монопольне право на вокацит лікарям 3-го Головного управління. Одним з офіційних аргументів тоді, як сказала мені Неля Яківна, був той, що в країні немає надзвичайної радіаційної ситуації, а отже і нічого з вокацитом возитися. У 74-му препарат розсекретили, але в Міністерстві охорони здоров'я про препарат не згадали ні тоді, коли полисіли діти в Чернівцях, ні тоді, коли сталася трагедія в Чорнобилі.

Самій же «проштовхувати» вокацит у Нелі Яківни немає ні сил, ні часу. Впоратися б з плановими інститутськими роботами...

Довідавшись про конкурс, оголошений Білоруським відділенням ФІД, Кузнецова написала в Мінськ. Що вирішить білоруське Міністерство охорони здоров'я, довідаємося пізніше, мінські винахідники й раціоналізатори передали туди всю документацію, а Кузнецовій дали премію. Будемо сподіватися, що візьмуться, врешті-решт, за виробництво вокациту.

А. ХОЛМСЬКА.

Фото Олександра ГЛЯДЄЛОВА.

Валентин ЧЕМЕРИС

СИНИ З

ОСТАННІЙ СКІФ?..

29 серпня 284 року в Римській імперії відбувся черговий переворот. Начальник двірцевої стражі (в минулому син вільновідпущеника, себто раба, потім простий солдат) Діоклетіан захопив найвищу владу і став імператором. Рік той — 284-й — був проголошений початком нової ери, так званої ери Діоклетіана. У 305 році після ряду пертурбацій постарілий Діоклетіан добровільно зрікся влади, але названа його іменем ера навіть і після смерті свого засновника існувала ще довго. Можливо, б, вона «дотягла» б й до наших днів, і сьогодні ми мали б 1707 рік, але на заваді став скіф з берегів Борисфена, із колись такої могутньої Скіфії — спершу Великої, потім Малої, ще потім — ніякої. Яке його було родове ім'я, тобто скіфське, ми не знаємо. Як і того, яка доля чи випадок привели сина придніпровських степів до далекого володаря світу Риму і змусили прийняти християнство — тоді жорстоко переслідуване. Ставши ченцем, неофіт, як і годиться, прибрав собі нове ім'я — Діонісій. Оскільки ж він, мабуть, не відзначався зростом, то здобув прізвисько Малий. (А, можливо, Малим він став на відміну від якогось іншого Діонісія, високого).

Можна з певністю сказати, що ченцем скіф Діонісій Малий був непоганим, принаймні тямковитим, бо невдовзі вже зробився настоятелем монастиря і назавжди зберігся в історії як засновник нашої ери. Це він, скіф за походженням, християнин за вірою, запропонував (зробивши перед тим відповідні підрахунки) розпочати літочислення не від воцаріння Діоклетіана, до речі, гонителя християн, а від народження засновника нової ери Ісуса Христа. Ось чому ми сьогодні маємо не 1707 рік від воцаріння Діоклетіана, а 1991 від різдва Христового. Завдяки цьому зберіглось ім'я й самого Діонісія Малого, мабуть, останнього скіфа планети Земля. Принаймні, відомого з історії...

Кажу, останній. А де ж поділися інші? Сотні і сотні тисяч. Мільйони. Цілий народ зі своєю історією й культурою, державою і краєм рідним. То де вони всі поділись, адже на місця тих, хто, віджививши своє, йде з світу цього, завжди приходять нові й нові покоління співплемінників — чи не в цьому безсмертя роду людського планети Земля? То чому на місце померлих скіфів не прийшли живі скіфи? Чому місце їхніх дідів та батьків не зайняли їхні ж сини та онуки? Виявляється, ниточка, що зв'язує з живими мертвих, минуле з майбутнім, може легко і просто обірватися, і тоді зникає увесь народ, що до того здавався вічним.

Виявляється, помирають не тільки окремі люди. Ось короткий мартиролог тих народів, які вже більше ніколи не з'являться на планеті з лагідним ім'ям Земля.

В Італії зникли лангобарди, остготи, етруски. В Іспанії — вестготи. В Греції — слов'яни. В Малій Азії — кельти.

Зникли колись непереможні гунни — після смерті Аттіли. Зникли хетти в Малій Азії — на зорі людства могутній народ, од якого тремтів Єгипет. Зникли шумери: коли світ ще був варварським, в Шумерії жили великі математики, знамениті лікарі, астрономи...

Зникли фінікійці, котрі подарували людству алфавіт. Від фінікійських літер бере початок латинський алфавіт і слов'янське письмо.

Зникли інки. В слов'янських землях у VII столітті пішли в небуття обри («Загинули аки обри», — приказка навіть була).

На півдні України зникли й печеніги. В сивій імлі небуття розчинилися кімерійці, сармати, алани, готи...

Зникли і скіфи.

Виявляється, не тільки окремо взята людина, а й цілі народи теж можуть мати (і вже мають) надмогильний камінь з двома датами: рік народження такий-то, рік смерті — такий-то... На мові енциклопедій та довідкової літератури це звучить так:

«Скіфи — загальна назва племен.., що жили у 7 ст. до н. е. — 3 ст. н. е. у Північному Причорномор'ї».

І народу — цілого народу! — немає. Був і щез — від малого до старого. Разом з неписаною своєю історією, разом з піснями (ми ніколи-ніколи не почуємо, як вони навіть звучали колись), з горем своїм і радощами своїми, з любов'ю і побратимством, зі сміхом і печаллю, жорстокістю і добротою, з мріями і сподіванками на майбутнє, якого у них на початку нашої ери вже не виявилось. То хто ж — всемогутній і жорстокий — забрав майбутнє в цілого народу? Боги чи люди? Чи обставини? Чи фатум? Усе забрали і понесли з собою скіфи на той світ, нам же лишили в цьому світі лише куці переказа про себе та руїни своїх поселень, та ще велетенські вражаючі могили своїх славетних предків, яких вони шанували й оберігали над усе. Назвемо їх, бо вони стали вічними пам'ятками зниклої Скіфії на терені нинішньої України: Босівське городище, Більське городище, Жаботинські кургани і поселення, Гайманова могила, Кам'янське городище, городище Караван, Краснокутський курган, Куль-Оба, Неаполь Скіфський, Мелітопольський курган, Немирівське городище, Оксютинецькі кургани, Олександропільський курган, Пастирське городище, Шарапівське городище, курган Солоха, Старша могила, Товста Могила, Чортомлик...

Це все, що залишилось від скіфського народу. Та ще писемні свідчення античних авторів, східних... Та ще декілька слів з мертвої мови. І неймовірно багаті, золоті скарби їхніх могил.

ОПОВИТІ МЛОЮ, або у якій Кімерії бере свій початок Придніпровська Скіфія?

Питання про походження скіфів не з'ясоване — так застерігають офіційні джерела. В цьому застереженні звучить глухий підтекст: і навряд чи буде коли-небудь з'ясоване достовірно — надто багато води сплило звідтоді. Скіфський початок губиться в пітьмі історії, в такій сивій минувшині, куди проникнути можна хіба що на машині часу, але її немає і невідомо, коли буде. Основними писемними джерелами про скіфів є свідчення античних авторів (Геродот, Гіппократ, Страбон та інші) і тексти Стародавнього Сходу. Та ще наслідки розкопок їхніх могил, себто археологія.

З невідомості вони вигулькнули в VII столітті до нашої ери і тоді ж уперше їх зафіксувала історія. З неба вони, звісно, не впали, і до VII століття до нашої ери, коли світ про них уперше дізнався, десь таки жили. Ось тільки де? Про їхнє походження в науці існує кілька версій. Перша: кочові скіфи вторглися в Північне Причорномор'я зі сходу, з-за Дону (варіант: з глибин Азії, з берегів річки Аракс), до них приєдналось аборигенне населення, близьке їм за мовою, культурою та способом життя, так поступово й утворилася скіфська нація. І сталося те у VII ст. до н. е. — ось чому розповідь про них історія веде саме з цієї дати. Друга: нізвідки скіфи не виходили в степи Північного Причорномор'я з тієї простої причини, що вони місцевого (автохтонного) походження. І прародичі їхні — це племена зрубної культури пізнього бронзового віку, які населяли з доісторичних часів степову та лісостепову зони Північного Причорномор'я. Із тих племен (а, очевидно, їх було чимало) збереглася згадка лише про кімерійців. І то завдяки їхньому конфлікту зі скіфами.

...Була колись прапрадавня країна з симпатичною назвою Кімерія, населена буцімто русявими, «вогненноокими» кімерійцями. Одні з дослідників розташовували Кімерію в районі Керченської протоки (в давнину Боспор Кімерійський), другі — між Дністром — Дунаєм, треті селили її десь на Тамані. Геродот же запевняє, що країна «заселена скіфами... здавна належала кімерійцям» і являла собою чотирикутник від гирла Істру (Дунаю) до Меотійського озера (Азовське море) і вглиб країни простягалася на 20 днів шляху. Хто вони були — кімерійці, — чийого роду-племені, тепер важко сказати достовірно. Не виключено, що кімерійці — це не окремий етнічно чистий народ, а збірна назва різних племен, що населяли тоді Подніпров'я та південь теперішньої України, в якому головну роль відігравали кімерійці. Очевидно, серед тих племен жили і скіфи, вони згодом узяли верх в тому об'єднанні, утвердили своє панування і створили свою Скіфію в краю кімерійському. (У Гомера, і в Біблії є глухі натяки, що кімерійці — «батьки» скіфів).

Так чи інакше, а в VII столітті до н.е. між кімерійцями і скіфами виник конфлікт, що переріс у першу війну. Потім кімерійці разом зі скіфами (чи приблизно в один час) брали участь у великих історичних подіях у Передній Азії, дійшли до кордонів Сірії і на чолі із своїми царями Бартатуа та Мадієм близько 30 років панували в тамтешніх краях, наганяючи заледве чи не містичний жах на всі народи й племена. Повернувшись у степи Північного Причорномор'я, скіфи знову витримали жорстоку битву з кімерійцями, і перемогли їх цього разу вже назавжди, і тоді ж створили свою Велику Скіфію, до якої увійшли як скіфські, так і не скіфські племена. Що ж до кімерійців, то не ясно, хто ж вони такі і з якої Кімерії бере свій початок Скіфія? В «Одіссеї» Гомера є такі рядки: «Закотилося сонце і покрились пітьмою шляхи... Там народ і город людей кімерійських, оповитих млою і хмарами». Як це відповідає історичній точці зору, не знаю, але кімерійці й справді в сучасній науці залишились оповитими млою, як і сам початок Скіфії та її походження.

СКАЖИ МЕНІ, ХТО ТВІЙ БОГ?..

Відома сучасна приказка у перифразі стосовно скіфів прозвучала б отак: «Скажи мені, яким богам ти молишся, і я скажу, до яких скіфів ти належиш»

Пантеон скіфських божеств очолювала богиня домашнього вогнища, добра і турботлива Табіті. Вона ж була і втіленням родинної чи родової єдності. Табіту шанували, Табіті поклонялися всі скіфи, кочові й осілі, бо домашнє вогнище було у всіх. Навіть у кочовиків. Де зупиниться кочовик, там і домівка його, там і домашнє вогнище спалахне, там і незрима Табіті з'явиться. Взагалі ж, домашнє вогнище у скіфів вважалося священним, у царів їхніх — особливо. Адже клятва божествами царського вогнища у скіфів вважалася найстрашнішою.

Головним же чоловічим божеством був Папай («Клянусь бородою Папая!» — вигукували чоловіки, коли треба було дати міцну клятву, якій би всі повірили). Згідно з етнографічною легендою Папай — родоначальник скіфів, це добрий і мирний бог-захисник, бог-батько, бог богів. Його дружиною вважалася богиня землі Апі, напівжінка, напівзмія, мати-прародичка скіфів. Взагалі, образ змієногої богині у скіфів часто зустрічається на золотих бляшках та багатьох інших речах їхнього вжитку. Тому скіфи називали себе синами змієногої богині. І свою розповідь про них я назвав так не заради інтриги чи красивості.

Змієнога
гендах бе
інших —
була для
лом єдно
з Подні
раз свідч
ни не пр
Придніпр
постійни
До ск
лежав і
ракл, йо
ли своїм
можливо,
ків-колон
сусідили
мирилис
ся в них.
З трьо
ження ск
V ст. до
Північне
писав Ге
свій род
дніп
що бу

рідним.
скіфи сп
від сина
Борисфе
Пап
ка Бор
тір'ю-пр
фів. Ти
родженн
Скіфом:
скіфом;
інші. (І
дою пер
фії був
Скіфи
їхня зм
живе в
ра), і м
священ
А ще
вали по
безсмер
потойбіч
були вд
рігали
м'ять по
предків
священ
кургана
присвяч
що втіл
божеств
скіфів.
як «ка
Але
богині
у їхньо
самі то
Скіфію
відмінн
що іно
ня: то
котрі л
ним кра
в'я. Це
Арес.

«СЛ

Уздо
режжя
торію
сході і
заході,
гір Кр
простя
на таку
700 кі
ною
їхньою

СИНИ ЗМІЄНОГОЇ БО…

— приказ-
и зникли
імлі не-
кімерій-
готи...

не тільки
а, а й ці-
уть мати
могильний
ами: рік
-то, рік
На мо-
довідко-
е звучить

ьна назва
у 7 ст.
е. у Пів-
ор'ї».
го наро-
і щез —
го. Разом
ю істо-
ями (ми
чуємо, як

и колись),
радощами
і побра-
м і печал-
добротою,
нками на
них на
вже не
ж — все-
ий — заб-
ного наро-
Чи обста-
се забрали
скіфи на
лишили в
куці пере-
уїни своїх
елетенські
воїх сла-
яких вони
али над
бо вони
ам'ятками
на терені
: Босівсь-
ьське го-
ькі курга-
Гайманова
е городи-
Караван,
курган,
Скіфсь-
ький кур-
городище,
ани, Олек-
рган, Пас-
е, Шара-
курган Со-
ла, Товста
...
алишилось
роду. Та
ння антич-
дних... Та
з мертвої
ю багаті,
х могил.

ЛОЮ,
бере свій
ровська

оходження
не — так
ійні джере-
стережені
ідтекст: і
оли-небудь

з'ясоване достовірно — надто багато води спливло звідтоді. Скіфський початок губиться в пітьмі історії, в такій сивій минувшині, куди проникнути можна хіба що на машині часу, але її немає і невідомо, коли буде. Основними писемними джерелами про скіфів є свідчення античних авторів (Геродот, Гіппократ, Страбон та інші) і тексти Стародавнього Сходу. Та ще наслідки розкопок їхніх могил, себто археологія.

З невідомості вони вигулькнули в VII столітті до нашої ери і тоді ж уперше їх зафіксувала історія. З неба вони, звісно, не впали, і до VII століття до нашої ери, коли світ про них уперше дізнався, десь таки жили. Ось тільки де? Про їхнє походження в науці існує кілька версій. Перша: кочові скіфи вторглися в Північне Причорномор'я зі сходу, з-за Дону (варіант: з глибин Азії, з берегів річки Аракс), до них приєдналось аборигенне населення, близьке їм за мовою, культурою та способом життя, так поступово й утворилася скіфська нація. І сталося те у VII ст. до н. е. — ось чому розповідь про них історія веде саме з цієї дати. Друга: нізвідки скіфи не виходили в степи Північного Причорномор'я з тієї простої причини, що вони місцевого (автохтонного) походження. І прародичі їхні— це племена зрубної культури пізнього бронзового віку, які населяли з доісторичних часів степову та лісостепову зони Північного Причорномор'я. Із тих племен (а, очевидно, їх було чимало) збереглася згадка лише про кімерійців. І то завдяки їхньому конфлікту зі скіфами.

...Була колись прапрадавня країна з симпатичною назвою Кімерія, населена буцімто русявими, «вогненноокими» кімерійцями. Одні з дослідників розташовували Кімерію в районі Керченської протоки (в давнину Боспор Кімерійський), другі — між Дністром — Дунаєм, треті селили її десь на Тамані. Геродот же запевняє, що країна «заселена скіфами... здавна належала кімерійцям» і являла собою чотирикутник від гирла Істру (Дунаю) до Меотійського озера (Азовське море) і вглиб країни простягалася на 20 днів шляху. Хто вони були — кімерійці, — чийого роду-племені, тепер важко сказати достовірно. Не виключено, що кімерійці — це не окремий етнічно чистий народ, а збірна назва різних племен, що населяли тоді Подніпров'я та південь теперішньої України, в якому головну роль відігравали кімерійці. Очевидно, серед тих племен жили і скіфи, вони згодом узяли верх в тому об'єднанні, утвердили своє панування і створили свою Скіфію в краю кімерійському. (У Гомера, і в Біблії є глухі натяки, що кімерійці — «батьки» скіфів).

Так чи інакше, а в VII столітті до н.е. між кімерійцями і скіфами виник конфлікт, що переріс у першу війну. Потім кімерійці разом зі скіфами (чи приблизно в один час) брали участь у великих історичних подіях у Передній Азії, дійшли до кордонів Сірії і на чолі із своїми царями Бартатуа та Мадієм близько 30 років панували в тамтешніх краях, наганяючи заледве чи не містичний жах на всі народи й племена. Повернувшись у степи Північного Причорномор'я, скіфи знову витримали жорстоку битву з кімерійцями, і перемогли їх цього разу вже назавжди, і тоді ж створили свою Велику Скіфію, до якої увійшли як скіфські, так і не скіфські племена. Що ж до кімерійців, то не ясно, хто ж вони такі і з якої Кімерії бере свій початок Скіфія? В «Одісеї» Гомера є такі рядки: «Закотилося сонце і покрились пітьмою шляхи... Там народ і город людей кімерійських, оповитих млою і хмарами». Як це відповідає історичній точці зору, не знаю, але кімерійці й справді в сучасній науці залишились оповитими млою, як і сам початок Скіфії та її походження.

СКАЖИ МЕНІ, ХТО ТВІЙ БОГ?..

Відома сучасна приказка у перифразі стосовно скіфів прозвучала б отак: «Скажи мені, яким богам ти молишся, і я скажу, до яких скіфів ти належиш»

Пантеон скіфських божеств очолювала богиня домашнього вогнища, добра і турботлива Табіті. Вона ж була і втіленням родинної чи родової єдності. Табіту шанували, Табіті поклонялися всі скіфи, кочові й осілі, бо домашнє вогнище було у всіх. Навіть у кочовиків. Де зупиниться кочовик, там і домівка його, там і домашнє вогнище спалахне, там і незрима Табіті з'явиться. Взагалі ж, домашнє вогнище у скіфів вважалося священним, у царів їхніх — особливо. Адже клятва божествами царського вогнища у скіфів вважалася найстрашнішою.

Головним же чоловічим божеством був Папай («Клянусь бородою Папая!» — вигукували чоловіки, коли треба було дати міцну клятву, якій би всі повірили). Згідно з етнографічною легендою Папай — родоначальник скіфів, це добрий і мирний бог-захисник, бог-батько, бог богів. Його дружиною вважалася богиня землі Апі, напівжінка, напівзмія, мати-прародичка скіфів. Взагалі, образ змієногої богині у скіфів часто зустрічається на золотих бляшках та багатьох інших речах їхнього вжитку. Тому скіфи називали себе синами змієногої богині. І свою розповідь про них я назвав так не заради інтриги чи красивості. Змієнога богиня (в одних легендах богиня землі Апі, в інших — дочка Борисфена) була для степовиків символом єдності з рідним краєм, з Подніпров'ям, і це зайвий раз свідчить, що нізвідки вони не приходили в степи Придніпров'я, а були його постійними мешканцями.

До скіфських божеств належав і грецький герой Геракл, його скіфи теж вважали своїм родоначальником— можливо, не без впливу греків-колоністів, з якими вони сусідили віками, воювали, мирились, дружили і вчилися в них.

З трьох легенд про походження скіфів, які наприкінці V ст. до н. е., відвідавши Північне Причорномор'я, записав Геродот, у двох скіфи свій родовід по материнській лі[illegible] пов'язу[illegible]ли з Подніпр[illegible]м, земле[illegible] краєм, що бу[illegible] і залишив[illegible] для них рідним. За другою легендою скіфи своє походження вели від сина Геракла та дочки Борисфена — напівжінки, напів[illegible]ї. Як і д[illegible]жина бога Пап[illegible]огиня А[illegible]ак і дочка Борисфена вважалася матір'ю-прародителькою скіфів. Тим більше, її син, народжений од Геракла, звався Скіфом: він і став першим скіфом, од якого пішли всі інші. (Ще за однією легендою першим чоловіком Скіфії був Таргітай).

Скіфи свято вірили, що їхня змієнога прародичка живе в Гілеї (пониззя Дніпра), і місця ті для них були священними.

А ще скіфи над усе шанували померлих, бо вірили у безсмертя душі й існування потойбічного світу. Культ пр[illegible]ів (анімізм) [illegible]грав у [illegible] велику роль. Скіфи були вдячними синами, оберігали й шанували як пам'ять померлих, так і могили предків, що були для них священними. На багатьох курганах ставили статуї, присвячені культу предків, що втілювали собою образ божественного прародича скіфів. Ці статуї знані у нас як «кам'яні баби».

Але були у синів змієногої богині і два широко відомих у їхньому світі боги, котрі, самі того не відаючи, ділили Скіфію наче на два народи, відмінні один від одного так, що іноді складалося враження: то два різних народи, котрі лише проживали в одній краї в степах Подніпров'я. Це були боги Гойтосір і Арес.

«СЛАВА ГОЙТОСІРУ!»

Уздовж морського узбережжя Скіфія займала територію від Танаїсу (Дону) на сході і до Істру (Дунаю) на заході, а в глиб країни, від гір Криму до зони лісів, простяглися теж приблизно на таку ж відстань — 600—700 кілометрів. Але головною батьківщиною скіфів, їхньою історичною прабатьківщиною було лівобережжя Борисфена, їхньої (тоді їхньої) найсвятішої ріки.

Скіфія була оточена багатьма народами: на заході межувала з фракійцями та агафірсами, на сході з племенами сарматів, на півночі з неврами, андрофагами і меланхленами, у передгір'ях Криму — з таврами. На берегах Чорного та Азовського морів існували античні держави Північного Причорномор'я.

Крім іраномовних племен, до яких належали скіфи (царські, скіфи-кочовики і скіфи-землероби), до скіфського політичного об'єднання входило також змішане греко-скіфське населення з околиць Ольвії, частина фракійських племен між Дністром та Дунаєм (наймовірніше — гети) і чи не найбільше — давньослов'янські племена Лісостепового Правобережжя. Головну роль у цьому об'єднанні відігравали скіфи-кочовики — степова зона на захід і схід від Дніпра — та царські скіфи, останні займали територію лівобережних степів до Азовського моря і Дону, а також Степовий Крим. Ніяких ознак — принаймні, археологічно — між культурою скіфів-кочовиків і царських скіфів виділити неможливо. Це був, власне, один народ.

На північ між Бугом і Дністром жили скіфи, звані орачами. Це були різні осідлі племена, об'єднані хліборобською працею, що складалися ймовірно з фракійців та праслов'ян, яких було чи не найбільше і які під збірною назвою скіфів-орачів (так, принаймні, в Геродота) входили в політичне об'єднання під орудою царських скіфів. Вони вирощували золоту пшеницю, яку щоосені привозили в Ольвію продавати — неквапливо скрипіли степами на дерев'яних колесах вози, повні мішків із зерном, які тягли меланхолійні комолі воли. Обабіч ішли бородаті й чубаті, русяві та й руді погоничі й ліниво покрикували на волів: ге-ей, рябі!.. Цоб-цабе!.. Обабіч мчала на конях охорона — степи дикі, людоловів у них багато, і рідко хто не захоче поживитись як скіфським хлібом, так і самими хліборобами, якщо вони беззахисні. Греки шанували скіфських хліборобів й завжди зустрічали їх як дорогих гостей. Без скіфського хліба грецькі міста просто не могли б існувати. До всього ж орачі були мирними і доброзичливими (як і всі хлібороби) — для греків, котрі постійно перебували в оточенні войовничих і не завжди надійних племен, такі сусіди, наче брати рідні.

У лісостеповій зоні Середнього Подніпров'я, в Лівобережному лісостепу, на нижньому Сеймі, в середній та верхній течіях рік Сули, Дону, Сіверського Дінця жили скіфи, звані ще землеробами. Це теж були хліборобські племена політичного об'єднання скіфів, але не місцеві, а найпевніше прийшлі, близькі етнічно й культурно до кочовиків, себто іраномовні скіфські племена, котрі жили вперемiж з аборигенним людом і теж вирощували золоту пшеницю, і теж возили її до греків на продаж. Разом із праслов'янами, скіфами-орачами та іншими осідлими племенами, зайнятими мирною працею, вони поклонялися богу Гойтосіру, богу Сонця, без якого неможливо виростити хліб. Йому, Гойтосіру, вони молилися щоденно, а зустрічаючись, неодмінно проказували: «Слава Гойтосіру!».

За однією з легенд, скіфам ще на зорі їхньої історії впали з неба три золоті речі: плуг, ярмо, і сокира. Вони й стали головними землеробськими знаряддями скіфів-хліборобів, їх обожнювали й оберігали, як своїх годувальників. Щорічно влаштовувалось велике свято на честь священних дарів, це було свято пробудження природи, коли, як вважалося, відбувався шлюб бога Папая з богинею землі Апі. А жертви у хліборобів були безкровними. У вогонь на великі глиняні жертовники хлібороби клали коржики з глини, у які були повтикувані зерна різних злаків, та глиняні фігурки домашніх тварин. Жертви приносили як Великій богині, що посилала хліборобам дощ, так і богу Сонця Гойтосіру. І проказували гречно: славимо білий день на чорній землі, нивки наші родющі, зерно золоте, що дає нам життя, і над усе славимо ясне сонце у небі, бога славного нашого Гойтосіра... Отакі були скіфи. Менше, правда, знані в історії. Бо той, хто вирощує хліб, завжди залишається в тіні в порівнянні з тими, хто незліченними ордами йде на війну...

ПІД ДЗВІН МЕЧІВ І СПІВИ СТРІЛ...

Професор Мавродін одну із своїх книг розпочав несподівано поетичною (як для науковця) фразою: «Під дзвін мечів і співи стріл вступили слов'яни на арену світової історії».

Його колега, автор монографії «Скіфи» О. П. Смирнов зауважив, що «мабуть, для скіфів така характеристика була б ще більш справедливою». З одним уточненням, додам від себе: це так лише для тих скіфів, чиїм богом був не Гойтосір, а — Арес, бог війни та військової доблесті. Він не мав свого обличчя — навіщо воно богові війни! Ареса уособлював старовинний залізний меч. (Давньогрецькою мовою «арес» — то одна з назв меча, що згодом стала ім'ям бога війни). Арес — головний бог кочових скіфських племен, царських скіфів, чиїм смислом життя і ремеслом були війни і владарювання над іншими народами і племенами. Жодному із своїх

божеств не с
фи храмів.
зводили свя
ли вигляд
викладених
ху, на майда
лювали стар
й був бог в
жорстокий (
безжалісний
Його напу
в жертву бо
ли не тільки
дей — кож
військовопол
Ареса коч
влаштовувал
на яких во
ливо відзнач
підносили
вина. Вла
туальні тан
ротьби чи ст
про це розп
скіфські бля
«Кожний
Геродот, —
з лука». Зб

були незмін
ники вільно
тинства і до
Про кочови
спершу вон
верхи, а вже
землі.
Головною
шою зброєю
Як вважає
гів, стріла
національни
нів змієного
носіння лу
товлявся са
багатих —
(взагалі скі
оздоблювати
лом свою з
й шанобливо
зброєю),
Парадні го
обкладалися
Ні луків,
пощадив —
наконечники
Є. В. Черн
нографії «С
ки» (до ре
багатством
що «наконе
найбільш м
який можна
інвентаря п
ставників р
скіфського
від могил
общинників
нечники скі
яли простор
І нині в
гаються дес
Натягнут
кий лук бу
потрібні си
дарма ж Ге
ку умову:
синів стан
котрий зум
ву батьков
летіла до 5
була така
політ одніє
0,5 км. Дл
товий рекор
тивного лу
ність ст
метрів. (У
тивного лу
За хвилину
бити, маю
від, до 10-
вирі бою
ходила сво
лучники од
ли тятиви,

Голос України

...ІЄНОГОЇ БОГИНІ

(в одних ле-
млі Апі, в
Борисфена)
ків симво-
дним краєм,
і це зайвий
нізвідки во-
в степи
були його
анцями.
божеств на-
й герой Ге-
теж вважа-
альником—
впливу гре-
якими вони
воювали,
ли і вчили-

про поход-
наприкінці
відвідавши
номор'я, за-
двох скіфи
материнсь-
ли з По-
краєм,
для них
ю легендою
ження вели
та дочки
напівжінки,
кина бога
ак і доч-
лася ма-
кою скі-
її син, на-
кла, звався
в першим
пішли всі
ією леген-
овіком Скі-

ірили, що
прародичка
иззя Дніп-
я них були

д усе шану-
о вірили у
й існування
у. Культ
іграв
Скіфи
инами, обе-
и як па-
ак і могили
для них
а багатьох
и статуї,
у предків,
обою образ
прародича
знані у нас

в змієногої
ко відомих
оги, котрі,
очи, ділили
ва народи,
одного так,
ся вражен-
народи,
вали в од-
Подніпро-
Гойтосір і

ОСІРУ!»

ького узбе-
мала тери-
(Дону) на
Дунаю) на
раїни, від
ни лісів,
приблизно
— 600—
Але голов-
ою скіфів,
о прабать-

ківщиною було лівобережжя Борисфена, їхньої (тоді їхньої) найсвятішої ріки.

Скіфія була оточена багатьма народами: на заході межувала з фракійцями та агафірсами, на сході з племенами сарматів, на півночі з неврами, андрофагами і меланхленами, у передгір'ях Криму — з таврами. На берегах Чорного та Азовського морів існували античні держави Північного Причорномор'я.

Крім ірановомовних племен, до яких належали скіфи (царські, скіфи-кочовики і скіфи-землероби), до скіфського політичного об'єднання входило також змішане греко-скіфське населення з околиць Ольвії, частина фракійських племен між Дністром та Дунаєм (наімовірніше — гети) і чи не найбільше — давньослов'янські племена Лісостепового Правобережжя. Головну роль у цьому об'єднанні відігравали скіфи-кочовики — степова зона на захід і схід від Дніпра — та царські скіфи, останні займали територію лівобережних степів до Азовського моря і Дону, а також Степовий Крим. Ніяких ознак — принаймні, археологічно — між культурою скіфів-кочовиків і царських скіфів виділити неможливо. Це був, власне, один народ.

На північ між Бугом і Дністром жили скіфи, звані орачами. Це були різні осідлі племена, об'єднані хліборобською працею, що складалися ймовірно з фракійців та праслов'ян, яких було чи не найбільше і які під збірною назвою скіфів-орачів (так, принаймні, в Геродота) входили в політичне об'єднання під орудою царських скіфів. Вони вирощували золоту пшеницю, яку щоосені привозили в Ольвію продавати — неквапливо скрипіли степами на дерев'яних колесах вози, повні мішків із зерном, які тягли меланхолійні комолі воли. Обабіч ішли бородаті й чубаті, русяві та й руді погоничі й ліниво покрикували на волів: ге-ей, рябі!.. Цоб-цабе!.. Обабіч мчала на конях охорона — степи дикі, людоловів у них багато, і рідко хто не захоче поживитись як скіфським хлібом, так і самими хліборобами, якщо вони беззахисні. Греки шанували скіфських хліборобів й завжди зустрічали їх як дорогих гостей. Без скіфського хліба грецькі міста просто не могли б існувати. До всього ж орачі були мирними і доброзичливими (як і всі хлібороби) — для греків, котрі постійно перебували в оточенні войовничих і не завжди надійних племен, такі сусіди, наче брати рідні.

У лісостеповій зоні Середнього Подніпров'я, в Лівобережному лісостепу, на нижньому Сеймі, в середній та верхній течіях рік Сули, Дону, Сіверського Дінця жили скіфи, звані ще землеробами. Це теж були хліборобські племена політичного об'єднання скіфів, але не місцеві, а найпевніше прийшлі, близькі етнічно й культурно до кочовиків, себто ірановомовні скіфські племена, котрі жили впереміж з аборигенним людом і теж вирощували золоту пшеницю, і теж возили її до греків на продаж. Разом із праслов'янами, скіфами-орачами та іншими осідлими племенами, зайнятими мирною працею, вони поклонялися богу Гойтосіру, богу Сонця, без якого неможливо виростити хліб. Йому, Гойтосіру, вони молилися щоденно, а зустрічаючись, неодмінно проказували: «Слава Гойтосіру!».

За однією з легенд, скіфам ще на зорі їхньої історії впали з неба три золоті речі: плуг, ярмо, і сокира. Вони й стали головними землеробськими знаряддями скіфів-хліборобів, їх обожнювали й оберігали, як своїх годувальників. Щорічно влаштовувалось велике свято на честь священних дарів, це було свято пробудження природи, коли, як вважалося, відбувався шлюб бога Папая з богинею землі Апі. А жертви у хліборобів були безкровними. У вогонь на великі глиняні жертовники хлібороби клали коржики з глини, у які були повтикувані зерна різних злаків, та глиняні фігурки домашніх тварин. Жертви приносили як Великій богині, що посилала хліборобам дощ, так і богу Сонця Гойтосіру. І проказували гречно: славимо білий день на чорній землі, нивки наші родющі, зерно золоте, що дає нам життя, і над усе славимо ясне сонце у небі, бога славного нашого Гойтосіра... Отакі були скіфи. Менше, правда, знані в історії. Бо той, хто вирощує хліб, завжди залишається в тіні в порівнянні з тими, хто незліченними ордами йде на війну...

ПІД ДЗВІН МЕЧІВ І СПІВИ СТРІЛ...

Професор Мавродін одну із своїх книг розпочав несподівано поетичною (як для науковця) фразою: «Під дзвін мечів і співи стріл вступили слов'яни на арену світової історії».

Його колега, автор монографії «Скіфи» О. П. Смирнов зауважив, що «мабуть, для скіфів така характеристика була б ще більш справедливою». З одним уточненням, додам від себе: це так лише для тих скіфів, чиїм богом був не Гойтосір, а — Арес, бог війни та військової доблесті. Він не мав свого обличчя — навіщо воно богові війни! Ареса уособлював старовинний залізний меч. (Давньогрецькою мовою «арес» — то одна з назв меча, що згодом стала ім'ям бога війни). Арес — головний бог кочових скіфських племен, царських скіфів, чиїм смислом життя і ремеслом були війни і владарювання над іншими народами і племенами. Жодному із своїх божеств не споруджували скіфи храмів. І тільки Аресу зводили святилища, що мали вигляд великих пірамід, викладених із хмизу. Нагорі, на майданчику, встановлювали старовинний меч. Це й був бог війни Арес — жорстокий бог, невмолимий, безжалісний.

Його напували кров'ю — в жертву богу-мечу приносили не тільки тварин, а й людей — кожного сотого з військовополонених. На честь Ареса кочовики щороку влаштовували чоловічі свята, на яких воїнам, котрі особливо відзначалися в боях, підносили почесні келихи вина. Влаштовувалися ритуальні танці, змагання з боротьби чи стрільби з луків — про це розповідають золоті скіфські бляшки.

«Кожний з них, — писав Геродот, — кінний стрілець з лука». Зброя і кінь — то були незмінні і вірні супутники вільного скіфа — з дитинства і до кінця його днів. Про кочовиків говорили, що спершу вони вчаться їздити верхи, а вже потім ходити по землі.

Головною і найпопулярнішою зброєю Скіфії був лук. Як вважає один із скіфологів, стріла стала своєрідним національним символом синів змієногої богині. Для носіння лука і стріл виготовлявся сагайдак (горит). У багатих — витвір мистецтва (взагалі скіфи дуже любили оздоблювати золотом і сріблом свою зброю, берегли її й шанобливо називали ясною зброєю), особливо у царів. Парадні горити неодмінно обкладалися золотом.

Ні луків, ні стріл час не пощадив — дерево, а ось наконечники збереглися. Є. В. Черненко у своїй монографії «Скифские лучники» (до речі, унікальний за багатством матеріалу) пише, що «наконечники стріл — найбільш масовий матеріал, який можна зустріти серед інвентаря поховання представників різних прошарків скіфського суспільства — від могил царів до рядових общинників». І далі: «Наконечники скіфських стріл всіяли простори Євразії...».

І нині в музеях їх зберігаються десятки тисяч.

Натягнути тугий скіфський лук було непросто — потрібні сила й досвід. Недарма ж Геракл поставив таку умову: лише той із його синів стане спадкоємцем, котрий зуміє натягнути тятиву батькового лука... Стріла летіла до 500 метрів. Тому була така міра довжини: політ однієї стріли, себто 0,5 км. Для порівняння: світовий рекорд сучасного спортивного лука — 440 м. Точність стрільби — до 150 метрів. (У сучасного спортивного лука — до 90 м). За хвилину можна було зробити, маючи, звичайно, досвід, до 10—12 пострілів. У вирі бою кожна стріла знаходила свою жертву. І коли лучники одночасно натягували тятиви, то хмара стріл відчутно спустошувала чужинські ряди. Тут уже, як говорив Ксенофонт, «промахнутися було важко, навіть при великому бажанні».

Скіфська кіннота завжди неслася на ворога тараном — це був страшний удар коней і людей, закутих у залізо, витримати який міг не кожний противник. Але першого, смертельного удару завдавала попереду кінного тарану хмара стріл. А вже потім у діло вступали дротики, списи, мечі або сокири...

...КОТРІ ВВАЖАЛИ СЕБЕ «НАЙКРАЩИМИ», або «справжніми скіфами»

«Найкращими», «вільними», або власне «скіфами» вважали себе так звані царські скіфи (тільки їхні представники могли бути царями Скіфії, звідси і їхня назва — царські), владики Північного Причорномор'я, скотарі і воїни, ударна, цілеспрямовуюча, організуюча і керівна сила непереможного скіфського війська. Решта племен — навіть кочовики, скіфи-орачі і скіфи-землероби, — хоч вони й були однієї крові, одного етносу й культури, — була їм підвладна, їх царські скіфи вважали або своїми данниками, або, ще гірше, рабами. Вся Скіфія мусила безвідмовно платити данину царським скіфам: кочовики — худобою, кіньми, хлібороби — зерном — своїм повелителям і господарям. Хто не корився і не платив данини, той розплачувався за те або своєю волею, або життям. Непокірних повелителі жорстоко карали, забирали їхнє майно, стада, табуни, жінок, дітей, поселення спалювали, а вцілілих чоловіків перетворювали на рабів — для себе (тоді їх осліплювали) або й на продаж в античні міста, котрі переправляли їх у Грецію, і слід такого бідолахи назавжди губився.

Царські скіфи були не тільки численними, а й могутніми, бо мали постійне і

А степ не перестає рости в мою душу...
І скачуть по ньому могутні коні вітрів,
І плаче у ньому пам'ять забутих пісень,
забутих імен...
Що не гляну — свічки замість стебел горять,
що не крикну — голос мій хоче
когось наздогнати, та не наздожене...

М. СЕМЕНЮК.

добре навчене військо, що допомагало їм утримувати своє панування. На випадок всезагального лиха, коли на Скіфію йшов ворог, чи коли сама Скіфія на когось вирушала, царські скіфи ставали кістяком всенародного ополчення, його рушійною і скеровуючою силою і гарантом успіху. Коли такі кінні орди рухались степами, земля двигтіла, хмари пилу затуляли півнеба, степ тонув в іржанні коней і криках людей, а хмари стріл несли невмолиму смерть, і тоді тремтіли всі — і чужі, і свої...

Царські скіфи — то була еліта Скіфії, її, зрештою, генофонд. Це в них, царських скіфів, були найбільші стада худоби, найбільші табуни коней, незлічені візки, золото, раби. Це вони розкошували в достатку, мали багато оздоблену сріблом зброю, розкішне вбрання, безліч золотих прикрас — і воїни, і їхні дружини.

Але більшість кочовиків була бідною і мала по одному возу, запряженому парою волів, — таких називали «восьминогими». Інші ж і цього не мали. Грецький поет Піндар (V ст. до н. е.) розповів про якогось скіфа Стратиона, котрий «не має будинку, що перевозиться на візку» — кибитки, без якої сім'ї не прожити в степу. А той, хто не мав візка, вважався у скіфів безчесним, «найнижчого походження». Як і той — були й такі — хто не мав навіть башлика, а голову обмотував шматком тканини. Таких бідарів — та ще жінок і дітей — ховали в простих могилах, і сліди їхні не збереглися. І поховальний інвентар у таких був простим і бідним — лук, залізний ніж з дерев'яною колодочкою, кілька наконечників стріл (це, якщо ховали чоловіка), чи жменька намиста скляного в жінок, горщик та ще якесь череп'я.

(Далі буде).

Міні-проза

СТАРА ДРУЖБА

Дзвоню тещі. А в трубці гуде:

— У-і-і... уі-і-і...

Голос десь далеко-далеко. Чую, що в гості запрошує, а от на коли — не чути.

Дзвоню дружині.

— Уі-і... і-і-і-і-і...

Чую, просить щось купити, а от що саме — не чути.

Дзвоню коханці.

— У-і-і-і-і...

Чую, що побачення призначає, а от де — не чути.

Дзвоню начальникові.

— І-і... уі-і-і...

Чую, лає за щось, а от за що саме — не чути.

Дзвоню однокласникові. Він у компетентних органах працює. Чуд-дово чути!

— Слухай, старий, у мене телефон того...

— А-а, привіт! — каже.— Гаразд, вмикаю імпортний навушник.

Усім передзвонюю. До тещі — в середу, дружині — картоплі, з коханкою — на площі Незалежності, начальник гудить за запізнення.

І все чітко, зрозуміло. І жодної електронної перешкоди.

От що значить — стара дружба!..

Леонід КУРОХТА.

Харків.

КАЛІГУЛІАНСЬКИЙ СЕНАТ

Історична казка

Калігула, ставши імператором, не забув й того, кому він почасти зобов'язаний імператорством — свого коня, і на знак подяки зробив його сенатором.

Жест, звичайно, небувалий, але почуття вдячності, коли воно є, вище забобонів, як їх нема.

Однак, і це навіть коню зрозуміло, не одними лише почуттями керувався Калігула, але ще й практичними міркуваннями: а що, як він, Калігула, не залишить після себе нащадків, то, може, хоч кінь, будучи вправним у стайні, матиме нащадків-сенаторів. А там, дивись, із сенаторів — в імператори: і знову порфирородний та порфироносний рід Калігули продовжується! І не тільки в славному Римі, що першим містом вважається нині, а й у якому іншому місті, що вважатиметься першим у майбутньому.

Були у Калігули й інші міркування для піднесення коня в стан сенаторський і введення його до сенату. Бо, як сказав одного разу Цезар, а Калігула міцно запам'ятав: сенатори чим дебеліші, тим благонадійніші. А отже, менш небезпечні.

З цього Калігула зробив висновок, що добра від сенаторів йому не дочекатися і тому треба якнайшвидше замінити всіх їх на коней, з котрими, як вже відомо, ані клопоту, ні небезпеки. І головне — з таким сенатом почуваєш себе як пастух серед слухняного табуна.

На жаль, зробити таку поголовну заміну Калігула не встиг, бо пізно додумався.

Чимало тих, хто став імператором після Калігули, і не тільки у Римі, врахували ці висновки і намагались здійснити їх. Однак за браком хисту Калігули у багатьох нічого не вийшло. І тільки пізніш, у подальші часи, коли вже було враховано досвід перших невдах-послідовників Калігули, таки вдалося зробити у сенаті потрібну заміну, причому поголовну. Однак не в прямому розумінні — на коней і кобил. Бо в такому разі кожен скаже: «Який же це сенат? Це ж конюшня!».

Тому, аби уникнути подібних питань, а заразом і потреби давати відповіді на них, за кількістю місць, що їх нараховує сенат, було вирішено підбирати стільки ж, навіть не кентаврів, а просто осіб з кінськими якостями. Головне, щоб були покладливі: поклади пару лантухів з борошном чи цементом, сідло, сам сядь та ще притороч віз із сіном чи картоплею — потягне мовчки і в якому завгодно напрямку. І ніхто не скаже, що такий сенат — конюшня.

Навпаки, кожен скаже, що така конюшня — справді сенат.

Анатолій ШЕВЧЕНКО.

Пародія

Безкрилий політ

Похитнусь і змахну в нестямі:
Ах ти ж, боже мій, де мої крила?
Інстинктивно прагну руками
Ухопитись за щось безсило.
Я літав уже попід хмари...

Валентин Мороз.
Із зб. «Осінній сад». Одеса. «Маяк». 1990 р.

Засичала чужа дружина:
«Повернувсь чоловік із Криму»...
На добраніч, тепла перина!
Де штанці мої?.. А де крила?..
Ухопитись прагну руками
За перила, немов соломину.
І з балкона летить
не камінь —
Я до тверді земної лину,
І нашіптує пам'ять-скнара:
— Ой розіб'єшся ти
на порох...
Чи далеко звідси лікарня?
А який, цікаво, був поверх?
Як не вб'юсь, то буду
каліка...
Попід хмарами міг літати,
А тепер ось лечу мимо
вікон
І тих крил, що забув у хаті.

Володимир СЕМЕНО.
Полтава.

Пуп землі

ЗА ДЕРЖАВУ ПРИКРО

Я можу все. Вигадати, винайти, написати, створити. Та тільки уві сні... Якби можна було, коли я сплю, фіксувати мої відкриття та винаходи, я б не встигав спати, бо літав би за Нобелівськими преміями.

І все вночі, зрідка — вдень, інколи й ввечері, та неодмінно — уві сні! А прокинуся — геть усе забуваю. Хоч плач.

Один знайомий порадив взяти шлюб. Мовляв, якщо уві сні висловишся, жінка запише. Одружився, висловився. Жінка записала й віднесла куди слід — відразу розлучили. Дурненька, то ж, певне, ішов пересічний текст.

Попросив сусіда посидіти біля мого ліжка з магнітофоном. Утік. Не можу знайти навіть через адресний стіл. Напевне, кілька відкриттів продає японцям. Що поробиш? Ліг з мікрофоном, наче естрадний співак: ніс до носа. Зранку розшифрував — хоч би що розібрав. Самі перешкоди — хропіння, сопіння, свист. Попросив на роботі зафіксувати. Та тут невдача спіткала — фіксували шеф і відділ кадрів. Навіть в особистій справі зафіксували. Поряд з доганою.

Повне нерозуміння, а радше, заздрість. Наполягав, пропонував співавторство — погрожували звільнити.

Прикро! Не за себе — за державу. Скільки б користі я їй міг принести. А так сплю багато — і все марно.

Сергій ГРІН.

Вернісаж «Куреня»

ПРЕДСТАВЛЯЄМО РУБРИКУ

Подейкують, що перша карикатура з'явилась у прадавні часи, коли далекий наш прапращур взявся намалювати на стіні печери портрет свого вождя. Плем'я зустріло появу цього шедевра дружнім реготом, а вождь, аби довести, що теж не позбавлений почуття гумору, відповів на жарт жартом — викинув первісного митця на вечерю шаблезубим тиграм.

Як би воно там не було, та виникла і утвердилася серед митецької братії особлива публіка — карикатуристи. До того ж особлива, що й по сьогоднішній час їх не всі й за художників мають. Приміром, у нас, щоб того самого карикатуриста прийняли до Спілки художників, як то кажуть, у лісі має здохнути. Словом, несерйозно ставляться до цієї публіки. Та й хіба можна до неї серйозно ставитися: малює ту ж саму оточуючу дійсність, тими ж олівцями, що і всі порядні художники, а дивишся на роботи — сміх і тільки.

От і дожилися: гарних карикатуристів можна на пальцях перелічити. Хоч у «Червону книгу» занось. Для фауни в такому разі передбачено створювати заповідники. Закони спеціальні — аби захистити від різних там глитаїв-браконьєрів. А для карикатуристів? Ні тобі альбомів, ні майстерень, та і виставок обмаль. Плакати треба, а вони собі сміються. І дарують сміх іншим, часом одержуючи за свій труд мізерні гонорари, на які сьогодні пристойного олівця не купиш.

А деяким попри все це вдається досміятися навіть до того, що їх далеко за кордоном чують і знають. Що, як не дивно, нашу українську культуру аніскілечки не принижує, а навпаки — підносить в очах світової громадськості.

От, приміром, взяти **Юрія КОСОБУКІНА.** Навряд чи шанувальникам гумору слід представляти це ім'я. Його роботи регулярно друкуються в найпопулярніших виданнях, відзначаються нагородами на найпрестижніших виставках та конкурсах — в Югославії, Болгарії, Італії, Швейцарії (повний перелік за браком місця наводити не будемо). А розказати комусь, що мешкає Юрій, м'яко кажучи, у скромній оселі, не маючи елементарних умов для роботи і навіть телефона, а в перелічених й неперелічених міжнародних форумах бере участь здебільшого «заочно» (донедавна перешкодою було керівне «ні», тепер — валюта); повідати про інші труднощі, з якими доводиться стикатися йому, як, власне, й усім його «братам по цеху», — неодмінно почуєш здивоване: «І він іще сміється?». Проте таки сміється — і свідченням тому ці нові малюнки, виконані спеціально для **«Вернісажу «Куреня»,** що відтепер стане регулярною рубрикою, у якій ми знайомитимемо читачів зі світом сучасної української карикатури.

Тимофій ПРОКОПЕНКО,
заступник курінного із загальних питань.

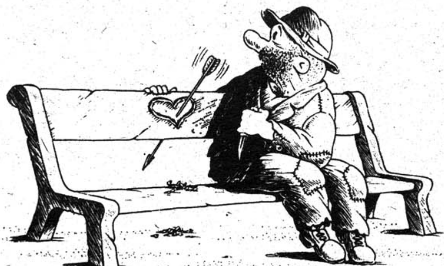

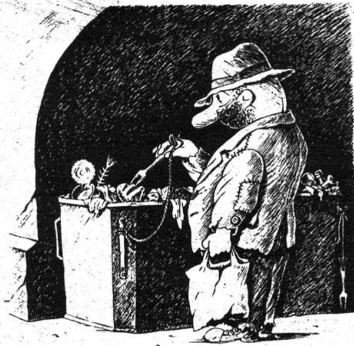

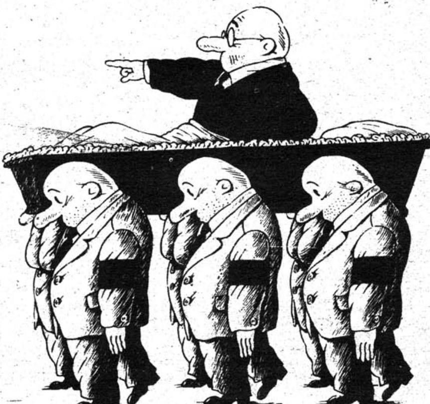

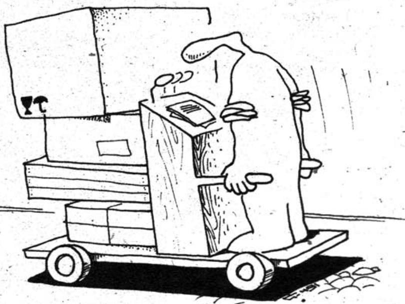

ПАРЛАМЕНТСЬКІ «ПЕРЛИ»

Нещодавно ми відзначили річницю роботи нашого парламенту. За цей рік під склепінням Верховної Ради трапилося не тільки багато великого та епохального, а й було чимало смішних та кумедних моментів. Це ще раз підтвердило відому тезу: від великого до смішного — один крок. І якщо всі слушні та корисні думки народних обранців знаходили відображення у парламентській хроніці нашої газети, то для депутатських «перлів» охоче запропонував свої сторінки «Курінь». Перша добірка кумедних цитат **«Говорять депутати — показує Київ» («ГУ» від 13.04)** була схвально зустрінута читачами. Ми вирішили й надалі продовжувати цю практику і сьогодні пропонуємо вашій увазі ще кілька «екземплярів» з колекції нашого читача **П. Черненка**, який ось уже дванадцять місяців виписує «перли» з виступів народних обранців. Прізвища авторів з делікатних причин не називаємо.

● Я прошу уважаемый кабинет нашего Совета Министров — дайте нам инструкции.

● Депутат Петров мені ззаду на вухо шепоче: він знає, де взяти три з половиною мільярда на це...

● Я перепрошую, бо я під впливом магнітного поля, зумовленого Ларисою Павлівною...

● У нас же тепер пішла така мода: проголосували, а потім нас переконують, що ми неправильно проголосували...

● І на остачу я хочу сказати вам велике спасибі за вашу терплячість до моєї вульгарної мови.

● Іван Заєць, не хвилюйтесь — поіменно. Все засвітиться, не бійтесь...

● Вас у 1976 году исключили из партии за позорящее звание коммуниста...

● Я прошу біля першого мікрофона Марченка. Бо він перший раз стояв і йому не попало слова...

● Уряд думає здирати з кожної живої людини дві тисячі карбованців у цьому році. Готуйте ваші кишені.

● Закон правительства о Кабинете министров действует, он нас принизил куда только нельзя.

● А, не всі грамотні? Ну тоді поділіть сесію на грамотних і неграмотних, і будемо голосувати окремо для грамотних, окремо для неграмотних...

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Ринкові відносини

АРИФМЕТИКА

Прогулюючись містом, випадково опинився біля стенда з оголошеннями. Одне з них мене зацікавило. Був потрібний головний бухгалтер. Заробітна плата 320 карбованців на місяць.

Я почав рахувати. Ювелірні вироби, що маю, після підвищення ціни на золото дали прибуток, який вдесятеро перевищує мою майбутню річну зарплату.

Норкові шапки, що придбав після підвищення цін на золото, будуть вельми до речі після підвищення цін на хутро.

Власний автомобіль «Волга ГАЗ-24» — гарантія фінансової стабільності на найближчі чверть віку.

Ціна триповерхової дачі за десять років сягне такої суми, котра забезпечить високий рівень життя моєму синові.

Ні, сальдо було абсолютно не на користь головного бухгалтера.

Я зітхнув і зостався безробітним.

Постскриптум: Ура! Нещодавно уряд ще раз подвоїв мій капітал!

Євген КОСТЮК.

Альтернативні думки

Як же мати вигляд на всі сто, коли ціни підскочили на двісті?

* * *

Знаменитостями не народжуються, ними вмирають.

* * *

Невже всі товари здуло вітром перемін?

* * *

Це дурні беруть на себе занадто багато, розумні перекладають на інших.

* * *

Легше народитися у сорочці, ніж її придбати.

* * *

Будьте вище грошей, вони тепер нічого не варті.

Йосип ТЕПЛИЦЬКИЙ.

Могилів-Подільський.

ПОНЕДІЛОК, 27 травня

ПРОГРАМА УТ

16.00 Новини.
16.10 Для дітей. До, мі, соль.
16.40 На допомогу школі. Історія України. Києво-Могилянська академія.
17.10 Народні таланти. Концерт оркестру народних інструментів Мелітопольського педінституту.
17.40 Телефільм «Два слова в листі».
18.30 Музичний фільм «Карнавал».
19.00 Актуальна камера.
19.30 Завтра — День прикордонника. Передача «Рубежі», документальний фільм «На іменній заставі» (студія «Укркінохроніка»).
20.10 З фондів Українського телебачення. Мелодії і ритми зарубіжної естради. Джо Дассен.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Музичний фільм «Ранок туманний».
21.45 Вперше на екрані УТ. Художній фільм із субтитрами «Уїкенд за мільйон».
23.00 Вечірній вісник.
23.30 Нічний телезал. Фільм-опера «Ріголетто».

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок».
9.00 «Контакт». Економічний огляд.
9.20 Футбольний огляд.
9.50 «Данчик». Документальний фільм.
10.20 «Багато голосів — один світ».
10.25 Мультфільми.
10.50 «Спадкоємиця «Перевертнів». Художній телефільм. 1 серія.
12.00 ТСН.
12.15 2 серія художнього телефільму «Спадкоємиця «Перевертнів».
13.20 Концерт.
15.00 ТСН.
15.15 «Державний кордон». Художній телефільм. Фільм 5 «Рік сорок перший». 1 серія.
16.25 Прем'єра документального телефільму «Відірвані вітром від багаття...»
16.50 «Мавпа з острова Саругасима». Мультфільм.
17.00 Свято частівки.
17.30 Дитяча година (з уроком французької мови).
18.30 «Меридіан».
18.45 За законами ринку.
19.15 «Контакт».
19.30 Мультфільм.
19.40 Концерт.
20.00 Хто є хто. Представляємо кандидатів на пост президента РРФСР.
21.00 «Час».
21.45 «Позиція». «Зустрічі з Гремом Гріном».
22.55 Наш гість — гітарист Х. П. Жюмез.
23.10 Телескоп.
0.25 ТСН.

II ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 «Кам'яна квітка». Фільм-вистава Малого театру Союзу РСР.
10.20 Прем'єра документального телефільму «Міжозер'я».
10.50 «Світ грошей Адама Сміта».
11.30 Телебіржа.
12.00 Телетеатр Росії. Д. Мережковський. «Христос і антихрист». Вистава.
12.55 Музична програма.
13.15 Вісті.
13.30 «Осінь мого дитинства». Художній телефільм.
14.45 «Планета».
17.00 Щоденник З'їзду.
17.15 Невідома Росія. «Російський меценат Козанов».
17.45 Телемарафон «Афганістан — наша пам'ять і біль».
19.00 Вертикаль. Прем'єра документального телефільму «Обличчям до обличчя з Анаром».
19.50 Колаж.
20.00 На київській хвилі.
20.15 Вечірня казка.
20.30 Футбольний огляд.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.45 Майстри гумору. П. Глазовий.
22.45 Телефільм «Батюшка».
23.15 Музичний фільм «Ательє».
23.45 На сесії Верховної Ради СРСР.

До уваги телеглядачів! У програмах телебачення можливі зміни. Стежте за щоденними повідомленнями дикторів телебачення.

ВІВТОРОК, 28 травня

ПРОГРАМА УТ

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Телеекспрес», «Господарю на замітку», музика, «Мальовнича Україна», погода).
9.00 Доброго вам здоров'я. Відповіді на листи телеглядачів.
9.30 Художній фільм із субтитрами «Вілла «Орхідея».
11.00 Все про кіно.
16.00 Новини.
16.15 Для дітей. Чиста криниця.
16.40 Телефільм «Де Ложкін ховає золото».
17.10 Музичний фільм «Ритми полум'яної душі».
18.00 Програма фільмів студій України «Обличчя на полотні», «Малі Гуляки», «Благословенні кольори».
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Хто ми...». Громадсько-політичний відеотижневик. Частина 1.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 А. Онеггер. Симфонія № 2.
21.30 «Хто ми...». Частина 2.
22.30 Вечірній вісник.
23.00 «Інтершанс-91». Музична програма.
0.00 Нічний телезал. Художній фільм «Гамлет Щигровського повіту».

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок».
9.00 Актуальний репортаж.
9.20 В. Распутін. «Рудольфіо». Фільм-вистава.
10.35 «Теремок». Мультфільм.
11.00 Дитяча година (з уроком французької мови).
12.00 ТСН.
12.15 «Позиція». «Зустрічі з Гремом Гріном».
13.25 Грає Л. Берман (фортепіано).
14.30 Документальний фільм.
15.00 ТСН.
15.15 «Державний кордон». Художній телефільм. Фільм 5 «Рік сорок перший». 2 серія.
16.25 «Світ захоплених».
16.40 Разом з чемпіонами.
16.55 Прем'єра документального фільму «Служба така».
17.45 Дитячий музичний клуб.
18.30 «Меридіан». Міжнародні новини.
18.45 Діти Цхінвалі.
19.35 М. Пейко. Квінтет-варіація.
19.50 Прем'єра короткометражних художніх телефільмів «Служниця», «Провінційний анекдот».
21.00 «Час».
21.45 «ВіД» представляє «Поле чудес».
22.40 Театр + ТБ.
0.10 ТСН.

II ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 Прем'єра документального телефільму «Траси Алсиб».
8.45 Фільм — дітям. «Заповіт старого майстра». Художній телефільм. 1 серія.
9.50 «Стьопа-моряк». Мультфільм.
10.15 Діалог з комп'ютером.
11.00 «День весни». Ліричні пісні С. Туликова.
11.30 «Медіа».
12.30 Телеверсія опери «Бенкет під час чуми».
13.15 Вісті.
13.30 «Жили троє холостяків». Художній телефільм. 1 серія.
14.35 Вам, ветерани. «Солдатські мемуари». Фільм 3.
15.30 Ритмічна гімнастика.
17.00 Щоденник З'їзду.
17.15 «Грані». Художньо-публіцистична програма.
18.15 «Бригада «С».
19.00 Й.-С. Бах. «Селянська кантата».
19.30 Ритмічна гімнастика.
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.15 Вечірня казка.
20.30 Теніс. Відкритий чемпіонат Франції.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.45 «Альфа і омега». Науково-пізнавальна програма.
22.30 Художній телефільм «На припоні біля злітної смуги» (студія «Київнаукфільм»).
23.45 На сесії Верховної Ради СРСР.

СЕРЕДА, 29 травня

ПРОГРАМА УТ

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Телеекспрес», «Школа радіаційної гігієни», музика, «Зворотний зв'язок», «Кінопрем'єри на телеекрані», погода).
9.00 До уваги шкіл! ВИПУСКНИЙ ЕКЗАМЕН З УКРАЇНСЬКОЇ ТА РОСІЙСЬКОЇ МОВ.
9.15 Художній фільм «Уїкенд за мільйон».
10.25 Надвечір'я. Віч-на-віч. Народний артист СРСР А. Солов'яненко.
16.00 Новини.
16.15 Сонячне коло.
16.45 Телефільм «Справа честі».
17.05 Фільм-опера «Кощій Безсмертний».
18.10 Документальні фільми «Експозиція», «Із життя художника».
19.00 Актуальна камера.
19.30 Музичний телеярмарок.
20.35 Реклама.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Т. Г. Шевченко. «Назар Стодоля». Вистава Чернівецького драматичного театру ім. О. Кобилянської.
23.00 Вечірній вісник.
23.30 Валерій Леонтьєв у фільмі «Я з тобою не прощаюсь».
0.00 Нічний телезал. Художній телефільм «Джек Восьмьоркін — американець». 1 серія.

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок».
9.00 Діловий кур'єр.
9.20 «Піруєт з Свердловська». Музична програма.
10.05 Дитячий музичний клуб.
10.50 Короткометражні художні телефільми «Служниця», «Провінційний анекдот».
12.00 ТСН.
12.15 Театр + ТБ.
15.00 ТСН.
15.15 «Ідеальний пейзаж у пустелі». Художній телефільм.
16.20 «Світ захоплених».
16.35 Концерт ансамблю російських народних інструментів «Калинка».
16.55 Дитяча година (з уроком англійської мови).
17.55 9-а студія.
18.55 Мультфільми.
19.30 Концерт.
20.00 Хто є хто.
21.00 «Час».
21.45 Теніс. Відкритий чемпіонат Франції.
22.05 Футбол. Кубок європейських чемпіонів. Фінал. «Марсель» (Франція) — «Црвена звезда» (Югославія). У перерві — Теніс. Відкритий чемпіонат Франції.
0.00 ТСН.
0.15 «Європа плюс».

II ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 «Фламінго». Науково-популярний фільм.
8.35 «Сниться дитинство». Фільм-концерт.
9.05 Фільм — дітям. «Заповіт старого майстра». 2 серія.
10.10 «Давньому другові». Концерт Л. Лещенка.
11.10 «Біле верблюденя». Мультфільм.
11.30 «Як живеш, Росіє...». Документальний фільм Кшиштофа Зануссі.
12.40 «Бригада «С».
13.20 Телефільм.
13.30 «Жили троє холостяків». Художній телефільм. 2 серія.
14.35 «Зрозуміти одне одного».
15.15 «Манера». Етика поведінки.
17.00 «Самагарт». Молоді поети Самари.
17.20 Музиканти — дітям Чорнобиля. Концерт. Частина 1.
18.05 «Полювання в чужій країні». Телефільм.
18.15 «Кут правди і ямського поля». Слово Олександра Солженіцина.
18.45 Ложа преси.
19.00 Футбол. Відбірковий матч чемпіонату Європи. Збірна СРСР — збірна Кіпру. У перерві — 19.45 На київській хвилі.
20.45 Вечірня казка.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.45 На сесії Верховної Ради СРСР.
22.45 «Паралелі Новгорода-Сіверського». Теленарис.
23.00 Художній фільм «Паризька драма» (кіностудія ім. О. Довженка).

ЧЕТВЕР, 30 травня

ПРОГРАМА УТ

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» [гімнастика, мультфільм, «Телеекспрес», музика, «Знайомство зблизька: МЗС України», погода].
9.00 Для дітей. Канал «Д».
10.30 Відлуння телемарафону «Дзвони Чорнобиля».
11.30 Т. Г. Шевченко. «Назар Стодоля». Вистава.
16.00 Новини.
16.10 Для дітей. Веселка.
16.40 Республіканська фізико-математична школа. Корені многочленів.
17.10 Музичний фільм «Гласом моїм».
18.10 Телефільм «Чи в саду, а чи в городі».
18.30 Циркова програма.
19.00 Актуальна камера.
19.30 До 100-річчя з дня народження М. Булгакова. «Київ-місто». Прем'єра телевистави.
20.35 Музичний фільм «Виріс барвіночок мені на віночок».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Концерт групи «Новий день».
21.30 Молодіжна студія «Гарт». У перерві — Новини.
23.45 Нічний телезал. Художній телефільм «Джек Восьмьоркін — американець». 2 серія.

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок».
9.00 За зведеннями МВС.
9.20 Футбол. Відбірковий матч чемпіонату Європи. Збірна СРСР — збірна Кіпру. 2 тайм.
10.10 Разом з чемпіонами.
10.25 «Вітерець». Мультфільм.
10.35 «Партизанською стежкою Гайдара». Документальний телефільм.
11.00 Дитяча година (з уроком англійської мови).
12.00 ТСН.
12.15 Футбол. Кубок європейських чемпіонів. Фінал «Марсель» (Франція) — «Црвена звезда» (Югославія).

* * *

15.00 ТСН.
15.15 «Іван». Художній телефільм.
16.25 «Світ захоплених».
16.40 Мама, тато і я.
17.10 «Хмари нашого дитинства». Документальний телефільм.
18.10 «Рококо».
18.30 «Меридіан». Міжнародні новини.
18.45 ...До шістнадцяти і старші.
19.30 Виступ лауреата Всеросійського телерадіоконкурсу «Голоси Росії» вокального тріо «Релікт».
19.50 Прем'єра художнього телефільму «Постріл у степу».
21.00 «Час».
21.45 За зведеннями МВС.
22.00 Музика в ефірі.
0.00 Під знаком «Пі». У перерві — 0.45 ТСН.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 Прем'єра документального фільму «Випадок з практики»
8.40 Співає Н. Чепрага.
9.05 «Фільм — дітям. «Заповіт старого майстра». 3 серія.
10.10 Концерт за участю Б. Туманяна.
10.50 Мультфільм.
11.00 «Храм в Отраді».
11.30—13.30 Програма Телебачення Росії.
13.30 «Ця чоловіча дружба». Художній телефільм.
14.35 «Лонго май — живи довго». Передача І.
15.10 На екрані служба 01. Фільми про пожежну безпеку.
17.00 «Грані». Художньо-публіцистична програма.
18.05 Запитання. В. Познер. «Розмови запросто».
18.45 Творче об'єднання «Республіка» представляє.
19.00 Телевізійний музичний абонемент. «Запрошення до концерту».
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.15 Вечірня казка.
20.30 Теніс. Відкритий чемпіонат Франції.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.45 Знайомтесь: Театр ім. Ленради у Києві.
22.25 Леся Українка. «Бояриня». Вистава.
23.45 «Дещо з губернського життя». Художній телефільм.

П'ЯТНИЦЯ, 31 травня

ПРОГРАМА УТ

7.30 Відеоблок. «Ранкова мозаїка» (гімнастика, цирк, «Телеекспрес», «Брати наші менші», «Цікава новина», музика, погода).
9.00 «Київ-місто». Телевистава.
10.05 Музичний фільм «Життя в танці».
16.00 Новини.
16.15 Для дітей. Джерельце.
17.00 Телефільм «У небо на колесі».
17.30 Пісні Слобожанщини.
18.00 Телефільми «Спадкоємець», «Ми не раби».
19.00 Актуальна камера.
19.30 До Всесвітнього дня боротьби з палінням. Візит до лікаря.
19.45 Земле моя. Сільськогосподарське забруднення Дніпра.
20.30 Інструментальна музика.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Чемпіонат СРСР з плавання серед ветеранів за участю зарубіжних спортсменів.
21.30 Все про кіно.
22.45 Вечірній вісник.
23.15 Нічний телезал. Художній телефільм «Джек Восьмьоркін — американець». 3 серія.

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок».
9.00 Г. Телеман. Сюїта сі бемоль мажор.
9.30 «Ми вийшли з блокадних днів». Документальний телефільм
10.10 ...До шістнадцяти і старші.
10.55 «Постріл у степу». Художній телефільм.
12.00 ТСН.
12.15 Кінопанорама.
15.00 ТСН.
15.15 «Зимівля на Студеній». Художній телефільм.
16.25 «Світ захоплених».
16.40 Концерт ансамблю російської пісні.
17.05 «Вам, ветерани... «По сторінках передач «Переможці».
18.30 «Меридіан». Міжнародні новини.
18.45 Мультфільми.
19.00 Концерт.
20.00 Хто є хто.
21.00 «Час».
21.45 «ВіД» представляє: «Діло», «Шоу-біржа», «Музобоз», MTV.
0.00 ТСН.
0.15 Джазові портрети.

ІІ ПРОГРАМА УТ

8.00 Гімнастика.
8.15 Прем'єра документального телефільму «Хадія».
9.10 Фільм — дітям. «Заповіт старого майстра». 4 серія.
10.15 Телевізійний музичний абонемент. «Запрошення до концерту».
11.30 «Гомо совєтікус. Росіяни пішли». Документальний фільм.
12.00 «Місіс СРСР — місіс Америка». Конкурс.
13.30 «Кохання не прощає». Художній телефільм.
14.35 Ленінградські акварелі. Співає О. Дольський.
15.05 «Лонго май — живи довго». Передача 2.
17.00 Тема з варіаціями. Клуб «На узбіччі».
17.30 Музиканти — дітям Чорнобиля. Частина 2.
18.15 «Діалоги». Андрій Бітов та Резо Габріадзе.
19.00 Арена.
19.45 Спорт для всіх.
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.15 Вечірня казка.
20.30 Теніс. Відкритий чемпіонат Франції.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.45 «Посмішки Нечипорівки». Музичний фільм.
23.00 І. Карпенко-Карий. «Сто тисяч». Телефільм-вистава. 1 серія.

СУБОТА, 1 червня

ПРОГРАМА УТ

7.30 Музичний фільм «Купалинка».
8.00 Ритмічна гімнастика.
8.20 Телефільми «Мертва хвиля», «Розповіло озеро».
9.15 Новини.
9.25 Для дітей. Художній фільм «Пригоди жовтої валізки».
10.30 «Айболить». Балетна вистава.
11.50 Прем'єра документального фільму «Ми були в Чорнобилі» (Німеччина).
13.25 Новини.
13.40 Сьогодні — Міжнародний день захисту дітей. «Сонячне коло». Концерт.
15.25 Доброго вам здоров'я. Лікування лейкозів у дітей.
15.55 Художній фільм «Червоні маки Іссик-Кулю».
17.30 Чемпіонат СРСР з плавання серед ветеранів за участю зарубіжних спортсменів.
18.00 Карнавал казок.
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Право». Телерадіоканал.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Чемпіонат СРСР з футболу. «Металіст» — «Дніпро». 2 тайм.
21.45 Художній фільм «Ярослав Мудрий». 1 серія.
22.55 Вечірній вісник.
23.15 Нічний телезал. А. Дімаров. «Міські історії». Телевистава.

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Віра». Документальний фільм.
6.50 Мультфільми.
7.30 Ритмічна гімнастика.
8.00 ТСН.
8.15 Ранкова розважальна програма.
8.45 «Всі люблять цирк».
9.30 Виступ фольклорного тріо «Дзвони російські».
9.45 Італійські сюжети.
10.35 «Ранкова зоря».
11.35 Фільми режисера Г. Натансона. «Ще раз про кохання».
13.10 «Земля — наш спільний дім». Телефотоконкурс.
13.15 Зустріч в Концертній студії Останкіно з письменником О. Прохановим.
14.30 Рух без небезпеки.
15.00 ТСН.
15.15 Таланти і поклонники.
16.15 Сюїта з балету С. Прокоф'єва «Попелюшка».
16.55 Хвилини поезії.
17.00 Прем'єра багатосерійного мультфільму «Бджола майя». 1 серія.
17.35 Міжнародна панорама.
18.20 Прем'єра художнього телефільму «Вічний чоловік». 1 і 2 серії.
21.00 «Час».
21.45 КВН-91.
23.45 ТСН.
23.55 «До і після опівночі».

ІІ ПРОГРАМА УТ

8.00 Гімнастика.
8.15 «Здоров'я» (з сурдоперекладом).
8.45 «Три банани». Мультфільм.
9.00 У світі тварин (з сурдоперекладом).
10.30 Відеоканал «Співдружність», До Дня захисту дітей.
11.30 Програма телебачення Росії. Відеоканал «Плюс одинадцять».
13.30 Відеоканал «Співдружність».
15.00 Кіносерпантин. Частина 1.
17.00 Новочеркаський альбом.
17.40 Григорій Бакланов. «Прошу слова».
17.55 Навколо сміху. Частина 1.
19.00 Кіносерпантин. Частина 2.
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.15 Вечірня казка.
20.30 Кіносерпантин. Частина 3.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.45 «Київська панорама». Публіцистично-музична програма.
22.45 І. Карпенко-Карий. «Сто тисяч». Телефільм-вистава. 2 серія.
23.45 Теніс. Відкритий чемпіонат Франції.
0.15 «Я тебе н навиджу». Художній телефільм.

НЕДІЛЯ, 2 червня

ПРОГРАМА УТ

7.30 Ритмічна гімнастика.
7.50 Телефільм «Зачаровані життям».
8.20 У неділю вранці. Інформаційна музична програма.
9.20 Новини.
9.35 Художній фільм «Червоний камінь».
10.50 Музичний фільм «Манускрипт».
11.55 Повернене ім'я. Ф. Кричевський.
12.45 Музичний фільм «Сестрички Скріде».
13.15 Новини.
13.30 «Кукурік і К°». Розважальна передача для дітей.
14.30 Село і люди.
15.15 Ви нам писали. Музична передача за листами глядачів.
16.00 Служба солдатська.
17.00 Чемпіонат СРСР з футболу. «Арарат» — «Динамо» (Київ). В перерві та по закінченні — «Телеспортарена».
19.00 Актуальна камера.
19.30 Золоті ворота. «Круглий стіл» учасників Міжнародної конференції, присвяченої 500-річчю українського козацтва.
20.30 З телетайпу МВС України.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Чемпіонат СРСР з футболу. «Металург» — «Динамо» (Москва). 2 тайм.
21.45 Художній фільм «Ярослав Мудрий». 2 серія.
22.50 Вечірній вісник.
23.20 Нічний телезал. Співає народна артистка УРСР Раїса Кириченко.

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Спадщина». Документальний телефільм.
7.00 «Ранкова зоря».
8.00 ТСН.
8.15 «Формула С». Телеконкурс спортивних сімей.
8.45 Тираж «Спортлото».
9.00 «З ранку раненько».
10.00 На службі Вітчизні.
11.00 Ранкова розважальна програма.
11.30 У світі тварин.
13.00 Сільська година.
14.00 Музичний кіоск.
14.30 Веді.
15.00 ТСН.
15.15 Рок-урок.
16.15 Концерт камерного оркестру «Віртуози Москви».
16.30 «Багато голосів — один світ». Народні казки і притчі різних країн.
16.35 Недільний концерт.
18.10 Уолт Дісней представляє...
19.00 Недільний кінозал. Прем'єра мультфільму «Дисонанс».
19.50 Прем'єра художнього телефільму «Маленькі пристрасті».
21.00 «Час».
21.45 Футбольний огляд.
22.15 Хронограф.
22.30 «Зірки естради — зіркам хокею».
1.00 ТСН.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 На зарядку ставай!
8.15 «Сон». Документальний фільм.
9.10 Телепрограма «Сім'я».
10.10 Колаж.
10.15 Прем'єра науково-популярного фільму «Культурні столиці Європи». Фільм 9 «Мілан».
11.30 Недільні монологи.
11.45 Невідома Росія. Шлях обрав сам. Художник А. Поздєєв.
12.25 Інтеркукшоу.
13.30 Теніс. Відкритий чемпіонат Франції.
14.00 «Півтори пригорщі». Лялькова вистава.
14.50 Документальний фільм «Історична ніч».
15.10 Всесоюзний турнір з пляжного волейболу.
15.40 Грає ансамбль «Еспаньйола».
16.00 «Планета». Міжнародна програма.
17.00 «Віддай фонтан». Документальний фільм.
17.25 Навколо сміху. 2 частина.
19.00 Авторське телебачення.
20.15 Вечірня казка.
20.30 Авторське телебачення.
21.00 «Час» (з сурдоперекладом).
21.45 Телебіржа інформує.
22.15 Музичні зустрічі.
23.15 Волейбол. Першість світової ліги. Чоловіки. Збірна СРСР — збірна Японії.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:
Олександр БІЛИК
заступник головного редактора
Анатолій ГОРЛОВ
заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ
член-кореспондент АН УРСР
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ
Леонід САМОЙЛЕНКО
заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО
заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ
Віталій СУДДЯ
відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Анатолій Горлов

Чергові редактори — Володимир Савцов, Володимир Сіробаба

Автори макета — Анатолій Мирончев, Євген Українець.

Випусковий — Олексій Бондаренко.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Леся Онищенко, Галина Каблак, Галина Адамович, Антоніна Голик, Валентина Лукаш, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти: Віктор Процун, Раїса Гринюк.

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03151001.